

„... az 1858-ban elkészült magyarbolyói templomot »méréskelten veszélyeztetettek« nyilvánították.”

► Ünnepek közösségekben – személyesen – 4. oldal

„A templomszenteléshez meg kellett várnunk, hogy véget érjen a háború, de kicsoda ünnep volt! Én is ez alkalommal, 1946. szeptember 15-én lettem beiktatva a hivatalomba.”

► 95 éves lelkései karunk doyenje – 4. oldal

„... csak arra kérek mindenkit, hogy nézze meg a filmet, és ha tud még, mondjon el egy imát – most az egyszer nem önmagáért.”

► Vasárnapi sajnálat – 5. oldal

„Nincs száználmasabb és félelmetesebb ember annál, akit istene gyűlöletre kényszerít.”

► Eszelős lojalitás – 11. oldal

ProChrist – újra ► 3. oldal

Ünnepnapra pontosan... ► 3. oldal

A szenvedés értelméről ► 4. és 9. oldal

Csaó, Darwin! Viszlát, jó izlés! ► 5. oldal

Zsinati hírmondó ► 6–7. oldal

Hafő ► 8. oldal

BOTTA DÉNES FELVÉTELEI

Továbbított jézusi „üzenetek”

Országos evangélikáció a Deák téren

► „Minek evangélikálni azokat, akik ügyis ott vannak vasárnaponként az istentiszteleten?” – kérdezte valaki a Deák téri templomban tartott országos evangélikáció előtt néhány nappal, de a közel ezerkét-száz ember jelenléte október 8-án rácafolta a kritikusokra, és azt mutatta, hogy egyházunk hitbuzgó tagjai igenis igénylik az ilyen alkalomokat. A téma ezúttal Jézus Heródesnek szóló üzenete volt Lk 13,31–33 alapján: „Íme, ma és holnap ördögöket űzök ki, és gyógyítok, de harmadnap bevégzem küldetésemet.”

„A Szentírás első és utolsó két fejezete a gonosz nélküli állapotot mutatja be, a közöttük lévő részekben és az emberi világban viszont végig jelen van a sátán. Ezért jó – egy evangélikáció keretében – figyelni a talán kellemetlennek érzett kérdésre, de nem szabad átcsúszni a másik végletbe sem” – kezdte értelmezni Győri Gábor esperes az „ördögöket űzök ki” kijelentést. Kifejtette, hogy Krisztus azért lehet példa, mert „önmagán kezdte” az ördögűzést, amikor szolgálata elején távozásra szólította fel a kísértőt. A gonosz ma már több száz csatornán keresztül áramlik be az otthonokba és az egyházba. Amikor kisgyerekek szájából hangzik a káromkodás, mosolyognak a felnőttek; amikor ökölbe szorul egy piciny kéz, sokan legyintenek, pedig a kisördög együtt növekszik az emberrel, s később már szinte lehetetlennek tűnik a tőle való szabadulása. Egy lehetőség mégis van: Jézus nyomában járvarontani a gonosz munkáját, és Krisztus nevében letenni a nyomasztó árnyakat a kereszt tövéhez.

Szeverényi János országos missziói lelkész azt hangsúlyozta, hogy „veszélyes” dolog kézbe venni Isten igéjét, és evangélikációt meghirdetni, mert a résztvevő talán más emberként megy haza, mint ahogy érkezett – remélhetőleg nem megkeményedve, hanem megújulva. A gyógyítás igéjét hirdető először a bajok forrásáról szól; arról, hogy az ember távol került az élettől, az egészségtől, Istentől, s ennek testi, lelki, szellemi következményei vannak. Szeverényi János kifejtette, hogy az igazi bűn az istennélküliségünk, és legnagyobb nyomorúságunk, hogy még a hívó ember sem nevezi nevén a dolgokat, amikor a nyilvánvaló vétkeket is legfeljebb betegségként di-

agnosztizálja, és agyonhallgatja a gonoszt. Jézus azért szól hozzánk, mert ebből akar kigyógyítani bennünket, és meg szeretné értetni velünk: nem az a fontos, hogy az embernek hiánytalanul meglegyen mind a harminckét foga, hanem hogy megszabaduljon, és örök életet nyerjen. Gyógyász tehát van, de kérdés, hogy eljut-e a betegségben szenvedőhöz...

A miskolci biznyságtévő csoport énekkel, verssel és személyes beszélgetéssel készült. Sándor Frigyes lelkész Mt 5,3 alapján úgy mutatta be társait, mint akik egykor inségben voltak, és keresték a boldogságot, de csak akkor találták meg, amikor megértették, hogy az igazi boldogság és az áldás összetartozik. A tizenkét részből álló Alfa-sorozat egyike az új missziós módszereknek, amelyek révén Isten eléri a keresőt. A háromórás alkalom vacsorával, asztalközösséggel kezdődnek; az élet nagy kérdései csak később kerülnek elő.

Mária beszámolt élete nagy mélységeiről – arról, ahogy harmincéves védőnői munka után testileg-lelkileg végképp kimerülve az alkoholizmusba menekült, de Isten kegyelme által gyógyulást nyert. Azóta biznyságtételekkel szolgál; a jelenlévőket – az egykor nagymamájától hallott – útravalóval látta el: „Menjete Isten hírével, azaz vigyétek magatok is a jó hírt!” Illeke, a „másfél éves Alfa-bébi” könnyezve beszélt arról, hogyan változott meg az élete, mióta Jézus kezébe kapaskodik, aki csodát tett vele: a pajzsmirigy állapota a legutóbbi vizsgálat eredménye szerint már a daganat diagnosztizálása előttre hasonlít. Barbara és Sándor nemcsak az Úr Jézust találta meg az Alfa-tanfolyamon, hanem egymást is. Szorongva érkeztek ugyan a közösségbe, de hamar feloldódtak a baráti közegekben, és azután már Isten igéjére is oda tudtak figyelni. Margó az első benyomásait elevenítette fel, és annak az öröme adott hangot, hogy a következő kurzuson már maga is szolgálattevőként vesz részt, mert tovább kell adnia valamit abból, amit néhány éve megtapasztalt. A nyolcvanadik életéhez közeledő Zoltán pedig úgy sorolta fel saját és felesége betegségeinek egy részét, hogy mindent az Úr kezébe tettek le, és az ő akaratában megnyugodva merik vállalni vagy elhagyni a földi életet.

A záró igehirdetésben Ittész István lelkész Jézus küldetésére irányította a figyelmet, és megfogalmazta, hogy Isten

csodálatos terve a megváltás, amelyre azért van szükség, mert az ember semmire sem ment a saját hatalmával, vallásoskodásával, és nem tudta megoldani az istennélküliség problémáját. Jézus küldetése azért Isten országának a megvalósítása volt, azaz az emberi szívekben való hatalomátvitel – az indulatok, a képzeletvilág és a cselekvés felett. A kereszt pedig Isten szerelmi vallomása, mert az Úr a Golgotára szegezte fel az istenyilkos emberért dobogó, meghasadott szívét, s ezzel teljesítette küldetését. Ezáltal elnyertük az örök életet, a bűnbocsánatot és a kegyelmet; az ember útja ezért tehát nem a világmegváltás, hanem a megváltott seregébe való tartozás. Akik már megértették ezt, azok kinyújtják a kezüket Isten felé.

Az úrvacsorai közösség után záróként Ittész János püspök fejezte ki afelett érzett örömet, hogy a kegyelmet nyert bűnösök közösségében együtt lehet a kis konfirmandus és az egyházvezető. Végezetül „harci indulóként” az „Erős vár a mi Istenünk” kezdetű énekkel bocsátotta el a gyülekezetet.

***

Egy evangélikáció akkor van a helyén, ha nemcsak egy napig hangzik az ébresztő szó, és nemcsak egyszer fogalmazódik meg az igei útravaló, hanem eljut a gyülekezetekbe, a családokhoz, az egyes emberek életébe, és látható következményei vannak. A krónikás két, erről tanúságok budapesti példának lehetett fültanúja: az evangélikáció előtti estén az egyik előadó gyülekezeti fiataljaival együtt készült a prédikációra, mert fontosnak tartotta, hogy a szövegre indulás előtt eljussanak hozzá azok a kérdések, amelyeket az adott ige vethet fel hallgatóiban, s ezáltal olyanokat is megmozgatott, akik másnap nem voltak ott a Deák téri alkalmon. Szombat este pedig egy másik lelkész – visszatérve gyülekezetébe – egy keresztény koncertre érkezett, ahol a meghívott zenekar köszöntve örömmel számolt be aznap evangélikációs tapasztalatairól és arról, hogy a kapott üzenet mennyire összhangban van a vendégek zenei biznyságtételével. Jézus üzenete bizonyára az ország más tájain is eljutott a szívekhez.

■ HULEJ ENIKŐ

(A résztvevőkkel készített minüinterjúkat a Híd magazin decemberi számában olvashatják.)

Közös felelősséggel az életért

A Magyarországi Evangélikus Egyház nyilatkozata az emberi élet védelmében az abortusztábla bevezetésének tervezésekor

Vállalva a teremtő Isten által ránk ruházott kötelezettséget és felelősséget, amely történelmi egyházként hárul ránk az abortusztábla tervezett magyarországi bevezetése idején, egyházunk minden tagjának és rajtuk keresztül a magyar társadalomnak a megkülönböztetett figyelmébe ajánljuk az ezzel kapcsolatos etikai szempontok széles körű megfontolását.

Súlyos, meghatározó történelmi tapasztalatok birtokában és megfelelni igyekezve az életről való gondoskodás teremtésben kapott útmutatásának, az abortusztábla bevezetésének jelenlegi, kezdeti szakaszában emlékeztetünk arra, hogy az abortusz egy mind vallási, mind genetikai értelemben vett, fejlődő emberi élet kioltását jelenti. E tekintetben a hormonkészítményekkel kivitelezett eljárás megítélése nem különbözhet a hagyományos módon végzett abortuszétól.

Tény, hogy pillanatnyilag sem jogrendünk, sem az ezen tájékozódó közvélemény nem következtet a méhen belüli élet emberi életként való elismerése és az őt megillető jogok kérdésében. Ez egyrészt köztudomásúlag paradox értelmezési helyzeteket szül, másrészt eltereli a figyelmet arról a nagyobb feladatról, hogy miként felelhetne meg a magyar társadalom a jelen és jövő számára egyaránt ígéretes családmódellek kialakítását ösztönző feladatának.

Megfelelkezünk erről a stratégiai jelentőségű társadalmi feladatról akkor is, amikor a tábla bevezetésének megítélésénél csak a klinikai tesztek eredményét, a hagyományos beavatkozás elkerülésének előnyeit vagy az anya gyermeke fölötti rendelkezési jogát vesszük számításba.

Még ha külföldi statisztikák nem is igazolják a tablettával végzett abortuszok számának drasztikus emelkedését, a „könnyű abortusz” lehetősége nem segíti a tudatos, preventív családtervezés gyakorlatának kialakulását, hanem újabb indokot kínál a kérdés újragondolásának és következetes kezelésének halogatására. Az abortusztábla alkalmazása látszólagos vonzó egyszerűségével tovább redukálja, technicizálja az élet és életadás mindennapos csodáját. Az élet tiszteletének szellemiségét, az élet továbbadásával járó felelősség elmélyülését és az emberi méltóság elismerését ismét alárendeli annak a technikai szemléletnek, amelynek leváltását utódaink iránt viselt felelősségérzetünk megkövetelné.

A Magyarországi Evangélikus Egyház az abortusztábla magyarországi bevezetése helyett örömmel üdvözölne egy olyan hatékony és széles körű társadalmi programot, amely az élet feltétlen tiszteletben tartásával a 21. század valódi gondjaira keres megfelelőbb válaszokat, helyes családmódelleket.

Budapest, 2005. október 6.

GÁNC S PÉTER
püspök

D. SZEBIK IMRE
elnök-püspök

ITTÉZS JÁNOS
püspök

Jubileumi ünnepség a Károli Gáspár Református Egyetemen

Evangelikus teológus a kitüntetettek között

► Fennállásának százötvenedik évfordulóját ünnepelte a napokban a protestáns egyetemi képzés egyik magyarországi fellegvára, a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem (KRE), melynek elődjét, a pesti Református Theológiai Akadémiát 1855-ben alapították. Az intézményben az első tíz évben közös evangélikus-református lelkészképzés folyt. Az október 8. és 11. között rendezett jubileumi egyetemi napokon a résztvevők rendezvények sokaságából válogathattak: bemutatkozott a felsőoktatási intézmény egy-egy kara, két kötet bemutatójára és ünnepi közgyűlésre is sor került, intézménytörténeti kiállítás nyílt – és még sorolhatnánk. Tudósításunkban – talán méltányolható elfoglaltsággal – az ünnepségsorozat harmadik napjának eseményeiről számolunk be, mivel közöttük egy evangélikus vonatkozású is volt: dr. Hafenschér Károly nyugalmazott címzetes teológiai tanárt az egyetem díszdoktorává avatták.

► Folytatás a 7. oldalon

SEMPER REFORMANDA

... ahol nagyobb a baj, ott nagyobb Isten oltalma és segítsége is. Így a szenvedések súlyosságában való eltérés inkább látszat, mint valóság.”

► Luther Márton: Tizennygy vizsgáztaló kép megfáradtaknak és megterhelteknek (Virág Jenő fordítása)

É L Ő V Í Z

Intolerancia

Idős néni tipeg át a zebrán a zöld jelzésnél. Kezében bot és megpakolt bevásárlószatyor. Nem siet – ő már rég nem siet sehova. Látszik, neheze esnek már a léptek. De megy konokul, koncentrálna számára nehéz feladatra, az aszfaltos, sima úton való haladásra. Neki – úgy tűnik – már ez is kihívás. Az útra rákanyarodni készül, milliókat érő, metálfényezésű autó sofőrje azonban nem bírja célnával, sok neki a pár másodpercnyi várakozás, amíg a néni átér előtte. Rádúdál, s már ereszti is le az elektromos ablakot, hogy keresetlen szavakkal buzdítsa gyorsításra. A megfáradt nagymama ijedten kápija fel a fejét, összerenzen a felbőgő motor zajára, de mert lehet gyakorlata az ilyen helyzetekben, nem torpan meg, nem kezd el sietni, csak csóválja a fejét, és továbbhalad. A hatalmas autó meg csikorgó gumikkal száguld át a gyalogátkelőn mögötte, s pillanatok alatt eltűnik a forgalomban.

Tulajdonképpen nem történt semmi. A vihóg vezető és társai talán jó heccnek tartották, hogy „megtanították” a néni: nekik bizony elsőbbségük van, jár az előjog, hiszen nagy és drága autóval közlekednek. Igaz, közben „elfelejtettek” valamit. Emberségesen bánni, együtt érezni a gyengébbel, elesettel, aki akár az ő nagymamájuk is lehetne.

Laboratóriumi vizsgálatra várnak a rendelőben a türelmetlen páciensek. Vannak, akik már jócskán nyitás előtt megérkeztek, hogy elsőként kerüljenek sorra; többnyire idősek, akik megszokták a korai kelést, s reggelente nem kell gyerekről, munkába induló családtagról gondoskodniuk. Megelőzték a munkába indulókat, a gyermeket iskolába kísérőket és a hatalmas pocakja terhét hordozó, nehezen mozgó kismamát. Aki így a sor végére kerül, s arcán szelíd mosollyal hártja el az előre invitálást. Tudja, sokan nem néznek jó szemmel, ha a sor elejére kerülne. S amikor mégis rászánja magát, tényleg megszólal egy hang:

– Miért nem várja ki a sorát?! Én is tudtam ennyit állni, amikor terhes voltam! – mondja. – Csak ma már el vannak kényelmesedve a fiatalok – tesz még hozzá egy messzire mutató, sommás megjegyzést a házsártos néni.

S ami még szomorúbb: többen bólogatnak a szavára. Jóllehet akár igaza is lehetne. Ennyit valóban tud várni egy kismama is, viszont a zsörtölődő aszszonyságnak sem telik sokba – és csupán néhány perccel később kerül sorra –, ha hozzásegíti a kedves fiatalasszonyt, hogy ne fizikai megterheléssel kezdődjék számára (s közvetve magzata számára is) a nap, és mosolyogva, kevésbé fáradtan hagyassa el a rendelőt. S akkor talán a néni sem vizsgálna le ilyen gyalázatosan megértésből, együttérzésből, segítőkészségből, szeretetből.

Valószínűleg sokak számára ismerősök az ilyen hétköznapi jelenetek, hiszen gyakran megesnek. Pedig a békés társadalmi együttélés érdekében az efféle apró konfliktusok elkerüléséhez semmi másra nem lenne szükség, mint egy picike, egészen picike együttérzésre, türelemre. Amelynek még akkor is van értelme, ha nem szeretetből, csak érdekéből vagy józan megfontolásból fakad. Ha az előjogokra várók, a veszekedősek, a türelmetlenek belátnák, hogy nem működhet jól egy közösség, ha az elesetteknak, kiszolgáltatottaknak, gyengéknek nem nyújt mindenki – személyesen és intézményesen egyaránt – segítő kezét. S ehhez még a sokszor sokak által istenített pénzre sincs szükség, csak érdeppny egymás iránti szeretet, amelyet mindenki megtanulhat. Hogy honnan? Kitől? A válasz – úgy gondolom – annyira nyilvánvaló, hogy szinte már szükségtelen is kimondani. Az azonban aligha vitatható, hogy példaadással, mintával nekünk, Jézus követőinek, keresztényeknek kell elől járnunk!

■ GYARMATI GÁBOR

LAPUNK
A VILÁGHÁLÓN:
WWW.EVELET.HU

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 21. VASÁRNAP – Mk 9,14–29

A néma lélek kiűzése

Könyvesboltban járva nagy ívben elkerülöm az ezoterikus művek polcait. Ha a tévében jól öltözött prédikátorok kezűket emberek fejére teszik, akik ettől ájultan zuhannak társaik karjába, rossz érzéssel másik csatornára kapcsolok. Ha guruk, sámánok vagy táltosok nyilatkoznak az újságban, lapozok. Ha tudom, hogy szent tárgyak mágikus erejéről fog folyni a beszélgetés, előre unatkozom. Valahogy taszít minden ilyesmi. Modern ember vagyok, nem hiszek a démonokban sem. Ebben a hitetlenségemben hiszek.

Ezért nehéz elképzelnem Jézust, amint „ördögöt űz”. Örülök, hogy ebben az esetben csak szóval. Így mégis elfogadhatóbb. De a gyerek, akire rászól, eszméletét veszti itt is. Ha hozzám mint keresztényhez odajönne valaki, hogy űzzem ki a gonosz lelket, biztos képtelen lennék rá. Nem tudom, van-e ilyen elvárás ma az emberekben Krisztus követőivel szemben. Bár láthatjuk, hogy a karizmatikus mozgalmak világszerte virágoznak... Akkor – és egyre növekvő – tömegeket mozgattak meg, amekkoráról felvilágosult, reformált egyházainkban álmódni se lehet.

Annyira azért mégsem érzem jól magam, hogy egy legyintéssel elintézzem: látványosság, cirkusz, hókuszpókusz. Mert érzem, hogy nálunk, reformált, „észalapú”, protestáns világunkban valami hiányzik. Valahogy úgy állok ott, ahogy a tanítványok egykor: akkor most, Mester, hogy is kellene ezt csinálni? Mi is a titka, mi a jó technika? Min múlik? Biztos a helyes retorikán, a határozott fellépésen, a jó szertartásrenden, a ruházaton, a struktúrán, a hierarchián. Ha már hinni képtelen vagyok. Legalább úgy közelítem meg a kérdést, mint Simon mágus: a lényeg a jó technika.

Jézus válasza kijózanító. A tanítvány nem ölthet fehér köpenyt, nem állhat neki epilepsziásokon kuruzsolni, nem játszhat ördögűzőt. Olyan élmény ez, amilyenben nekünk, hitetlen hívőknek volt részünk egy Tamás-miséen, Szegeden. A keresőknek rendezett alkalmon elhangzottak József Attila sorai: „Az Isten itt állt a hátam mögött / s én megkerültem érte a világot.” Az átütő, látványos csodatechnikák keresésére Jézus válasza ennyi: „...semmit sem űzhet ki, csak imádsággal.”

Türelmetlenül tűri hitetlenségünket. Kijön a sodrából szerencsétlenkedésünk

látán. Ha már hinni és csodát tenni nem tudunk, legalább szólni tudunk. Minimálprogramot hirdet. Arra vegyük a bátorságot, hogy bizalommal megszólítsuk. Kérjük a csodát, a gyógyulást, amelyet hitetlenségünk miatt nem tudunk megtenni, elérni.

A néma lélek számára a megszólalás jelenti a gyógyulást. Kommunikációba kezd. Véget ér elzártsága. Ez az elzártság veszélyes volt. Fenyegette a külvilágot, és magát is folyton életveszélybe sodorta. Tűzbe vetette és vízbe fojtotta áldozatát. A démoni azonban nem csak egyéneket sújt és sodor. Csoportokat is. A néma lélek, ha veszélyben érzi magát, pusztít kommunikáció helyett. Közösség is burkolózik némaságba félelemből, nemtörődomségből. Ebből születnek a történelem legfeketébb lapjai: tűzbe veti, vízbe dobja. Máglyák és a pesti rakpart magányos vascipői. Szürke hétköznapi csak tehetetlenül áll a közösség, és vitakozik, mert segíteni nem tud vagy nem akar. Ez a mi tipikus állapotunk ma Európában. Vitatkozunk, és nem tesszük, amire lehetőség lenne. Ha a közösség tagjai már csak egymás kritizálásával foglalkoznak, hallatszanak ugyan még

A VASÁRNAP IGÉJE

hangok, de csak a vita hangjai. A néma lélek uralkodik. Szavak nem hangzanak el, amelyek gyógyulást hozhatnának. Mintha az orvosok a beteg felett egymással vitáznának tettek helyett. Innentől cinizmus, félrevonulás, kiégettség, sértődöttség, tehetetlenséget leleplező, meddő vita uralja az életünket. Ebből a démoni rendszerből belülről nincs menekvés. Valamilyen külső segítség kell.

A keresztény dogmatika egyik legérdekesebb konstrukciója a Háromság három személyének egysége. Isten, a Lélek űzi ki a démonokat, ahogyan a Biblia erről tanúságot tesz. Krisztusban a Lélek konkrétan, láthatóan működött. Hiszem: volt, amikor Jézus démonokat űzött ki. A Lélek pünkösöd óta az anyaszentegyházban is jelen van – tanítjuk...

■ SZABÓ B. ANDRÁS

Imádkozzunk! Szentlélek Isten, szót adj, hogy szólhassunk. Hogy a némaság falai ledőlhesse-nek az emberek között. Hitet adj, hogy mozduljunk. Mozdulásunk gyógyulás legyen embertársaink számára. Életet adj, hiszen te az élet Leleke vagy. Ne engedd, hogy némaságunk és mozdulatlanságunk halálba dermedjen. Amen.

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük neked a hit ajánlódát, amely által teljes bizalommal állhatunk meg előtted. Köszönjük, hogy te magad teszel meg mindent ezért az ajándékért. Ha vesztit fényéből, erejéből, te táplálsz. Ha a kétség támadja, te újtod meg bennünk. Ha az élet terhei elfedik, te éleszted újjá. Hit és hitelenség határán járva könyörgünk most is hozzád.

Kérünk téged az önmagában és a teremtményekben bízó emberiségért. Te gátold meg az emberi nagyragyag, a magabiztosság, az önzés pusztító erejét. Te adj új és új lehetőséget arra, hogy mind többen vegyük észre a világ kincsei mögött a te kincseket nyújtó kezedet. Figyelmeztess bennünket arra, hogy mindenünket ajándékba kaptuk tőled azért, hogy az ajándékozó és az egymás iránti szeretettel éljünk velük. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk azokért, akik életük terhei miatt nem tudnak rád mint szerető Atyjukra tekinteni. Könyörgünk azokért, akik megkeseredtek, akik az emberi bűn pusztítását rajtad kérk számom. Segíts a hitelenség és kétség mélyében. Üresítsd meg azok lelkét, akikben reményte-

len fájdalom, túlzott magabiztosság vagy harag uralkodik. Könyörgünk azokért is, akik életük terhei alatt is hozzád kiáltanak. Ne engedj senkit erején felül kísértetni. Kérünk, te adj erőt, hogy a hozzád kiáltók türelemmel és bizalommal tudják megtalálni a szabadulás útját, amelyet elkészítettél számukra! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk egyházadért. Te újtad meg a hitben, a szeretetben és a reményességben. Ne engedd, hogy emberi kezeink eltakarják benne azt, amire te elhívtad. Add meg egyházadnak, hogy étellel telivé, hozzád vezetővé, sóvá és világossággá legyen mindenütt, ahol te összegyűjtötted és igéd hirdetőjévé tetted. Kérünk, tanítsd egyházadat és minden szolgálattal megbízott testvérünket a hozzád való hűségre, az érthető beszédre, a másik ember terhére hordozó szeretetre. Kérünk, bocsásd meg kegyelmesen egyházad bűneit, és ne engedd, hogy hamis tisztaságtudatból takargassa azokat, de azt se, hogy foglyává váljon a múltban vagy a jelenben elkövetett bűneinek. Mutasd meg újra és újra, hogy egyházadat azért hívod el, hogy benne új élet támadjon igéd és szentségeid által. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk saját gyülekezetünkért. Add, hogy köztünk minden szó, minden tett, minden alkalom hozzád vigyen közelebb! Add, hogy mindazok, akik részt vállalnak gyülekezetünk életében, átérzzék, hogy a legkisebb dologgal is neked szolgálnak. Kérünk, add, hogy meg tudjuk becsülni mindenben a gyülekezetünkért végzett munkát, szolgálatot. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk magunkért. Te látod, ha megkopott a hitünk, vagy ha már túl természetesnek vesszük, hogy szerető Atyánknak szólíthatunk. Kérünk, ajándékozz meg újra és újra a hit elevenségével! Te látod, ha kétségeink támadnak, és erőtlenségeink erőt vesznek rajtunk. Te biztass újra és újra igéddelel: erőt az erőtlenség által ér célhoz – a mi életünkben és üdvösségünkben is. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet] *Urunk, hallgass meg minket!*

Köszönjük, Atyánk, hogy teljes bizalommal mondhattuk el neked kéréseinket. Hallgass meg bennünket Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Amen.

VISSZASZÁMLÁLÁS 6.

Miért Evangelikus istentisztelet – Liturgikus könyv a cím?

► **Előző számunkban már jeleztük, hogy a többek által „alternatív Agendaként” emlegetett kötet címe eltér az eddig megszokottól. A hosszú időn át érelődött döntés magyarázatra szorul. Az, hogy nem csupán formális elhatározásról van szó, hanem a címnek komoly üzenete van, olvasóink számára az alábbi sorokból látható lesz.**

Istentiszteleti rendtartás – így nevezik református testvéreink. *Szertartáskönyv* – így a római katolikusok. Mi az elmúlt évszázadokban többnyire *Agendának* hívtuk. Az *agenda* szó azt jelenti: „teendők”. Amit a szolgálatot végzőnek tennie kell.

1963-ban jelent meg az az *Agenda*, amelyet *Pröhle Károly* neve fémjelez. Ennek a címében nem volt névelő, nem volt jelző, csak ennyi: *Agenda*. Teendők. Használatának elrendelése azonban a magyar evangélikusság egysége érdekében parancsszóval megtörtént. Ez volt – négy évtizeden át – a hazai lutheranizmus egyetlen elfogadott istentiszteleti és a liturgikus szolgálatot meghatározó könyve.

Most új istentiszteleti rendtartás, szertartáskönyv avagy *Agenda* kerül a szolgálók és az egész egyház kezébe. Ha *Agendának* nevezzük, az azt az üzenetet hordozza, hogy ez kiváltja a jelenleg használatos *Agendánkat*. Mivel azonban – hosszú vita után – az a döntés született, hogy az eddigi *Agenda* és az új kötet használatára egyaránt lehetőség nyílik, kérdésessé vált, minek is nevezzük a kézbe kerülő új anyagot. Adott volt ez a megoldás: *Új Agenda*, egyszerre jelezve a folytonosságot és az újdonságot. De nem emellett döntöttünk. Sok más variáció után kristályosodott ki az immár végleges formula: *Evangelikus istentisztelet – Liturgikus könyv*. Mi mindent rejt ez az elnevezés?

A 2005 adventjére kezünkbe kerülő rendtartás *evangelikus* istentiszteleti formákat tartalmaz. Az itt található rendteológiai, biblikusság szempontjából, tradíciójukat tekintve evangélikusnak mondhatók. A cím előtt nincs határozott névelő, amely azt fejezné ki, hogy ez, *csakis* az az evangélikus istentisztelet. Hitvallási irataink alapján valljuk, hogy az istentisztelet formája (adott esetben egységes formája) nem tartozik az egyház alapvető ismervei közé, nem is érinthetetlen, megváltoztathatatlan, minden-

áron kötelező. Felekezetünkhöz tartozó testvéreink szerte a világon sokféle módon tartják az istentiszteletet (de természetesen sok a közös, a világ lutheranizmusát együtt jellemző vonás is).

Az új kötet készítői egyszerre kívántak az evangélikus világyakorlatnak, az eddigi *Agendának* és az új kihívásoknak megfelelni. Ezért valljuk, hogy az új rendek mindegyike evangélikus. Lehet másként is – evangélikus módon – istentiszteletet tartani, de a most kézbe adandó forma szellemiségében, lelkületében, formájában egyaránt a lutheri tradíciót viszi tovább, és a mi hitünk és kegyességünk megélésére alkalmas. Ahogy valljuk, hogy a „Pröhle-Agenda” mélyen lutheránus, úgy hisszük, hogy az azt követő új anyag is ilyen ihletésű és formálású. Mindkettő alapján lehet igazi evangélikus istentiszteletet tartani. A Liturgiai és Agendaszerkesztő Bizottság tagjai úgy igyekeztek a pluralizmus világában az alternatívként bevezetendő rendeket összeállítani, hogy azok mégis az egységet munkálják – egy másikfajta rend még párhuzamosan fennmaradó jelenléte mellett is. Összegezve: így is lehet evangélikus istentiszteletet tartani. Az így tartott istentisztelet is evangélikus.

LITURGIKUS SAROK

Liturgikus könyv – így a cím második fele. Liturgia = Isten-szolgalat. Természetesen úgy, hogy ezalatt első rendben Isten köztünk, rajtunk és bennünk végzett szolgálatát értjük, és csak erre válaszként az emberi cselekedeteket, szolgálatot. A *Liturgikus könyv* megjelölés arról árulkodik tehát, hogy az összes rendelkezésre álló emberi eszközzel megpróbáljuk lehetővé tenni, hogy Isten szeretete közöttünk munkálkodhasson; merret készítené szeretnénk segíteni a Lélek áradását.

Az új kötet a vasárnapi istentiszteletek rendje mellett tartalmazza majd azokat az alkalmi és ünnepi istentiszteleteket, áhítatformákat, egyéb szolgálásokat is, amelyek az egyház közösségi hitéletének jó rendjét alakítják ki. Mindezek a liturgikus alkalmak – egy kötetbe gyűjtve.

A liturgikus kegyesség az evangélikus egyház sajátja. Ha hisszük, hogy a liturgia koncentrált ige, elimádkozott tiszta tanítás, és hisszük, hogy a Lélek az istentisztelet keretei között kiváltóképp lehetőséget ad az Isten és ember közötti találkozásra, akkor örömmel vehetjük majd kézbe a liturgikus kegyesség gazdagításának könyvét, az *Evangelikus istentisztelet – Liturgikus könyv* című kötetet.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Pusztavám ünnepe

▶ A Pusztavámra betelepült német ajkú lakosság – miként erről nyelvük egyes sajátosságai árulkodnak – Bajorországból, illetve Burgenland területéről származhat. A 18. században evangélikus gyülekezetet alapítottak, majd a türelmi rendelet kiadása után az egyházközség képviselői személyesen mentek el a császárhoz, hogy templom építésére kérjenek engedélyt. 1785. október 9-én, a Szentháromság ünnepe utáni 20. vasárnap szentelték fel Isten házáat. Az elmúlt vasárnapra, sőt ünnepnapra pontosan esett úgy, hogy Pusztavámon a templom felszentelésének 220. évfordulóját és az egyházi épületek megújulását is megünnepelhették.

Az egykori templomszentelésen három nyelven – németül, magyarul és szlovákul – szólt az igehirdetés, mert a környékbeli falvakból szlovákok is települtek a faluba, akik később beolvadtak a németek közé. Érdekes az is, hogy az 1800-as évek elején abból a nemzedékből, amelynek tagjai a templomot építették, a munkalehetőségek beszűkülése miatt többen elvándoroltak Lajoskomáromba. Ők alapították meg az ottani gyülekezetet, és ott is templomot építettek.

A II. világháború után a falu lakóinak jelentős részét kitelepítették Németországba, Geretsriedbe. Érthető tehát, hogy a pusztavámiak ebben a bajor városban találtak testvérgyülekezeti kapcsolatra. Itt nemcsak testvérekre, hanem szó szerint rokonokra leltek.

Az ünnepi istentiszteleten Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikált Mt 28,20 alapján. Igehirdetésében hangsúlyozta, hogy az ünnep nem csupán emlékezés, hanem azért van, hogy felemeljük a szívünket, s hogy segítsen bennünket a küzdelmes keresztény életben. „Jézus nem marad hitvallásaink helyszínén a kereszteléskor, a konfirmáción, az esküvő vagy a családi áhítatok alkalmával. Jézus ígérete szerint most is velünk van igéjében, a szentségekben, gyülekezetek-

ben. Így az egykor elmondott hitvalló szavak kapaszkodókká lesznek számunkra. Ne felejtjük el, hogy a templom nem az ösök hitét dicséri, hanem a jelen élő gyülekezetéért van! Tehát becsüljük meg, és értsük jól a templomok üzenetét” – zárta igehirdetését a püspök. Az ünnepi istentiszteleten részt vett Johannes Max Raeder nyugalmazott geretsriedi

A lehetőségek lelkésznője

Fatalin Helga iktatása Hatvanban

▶ Negyed század után ismét lelkészt választott a Hatvani Evangélikus Egyházközség. Október 9-én, egy napsütéses őszi délutánon még a hatvani templom külső homlokzata is pirosba öltözött – a színét változtató futónövény természetének köszönhetően –, talán jelezve: az új lelkésznő, Fatalin Helga iktatása nemcsak az igehirdető D. Szabik Imrének, az Északi Egyházkerület püspökének, Sándor Frigyesnek, a Borsod-Hevesi Egyházkerület megbízott esperesének, dr. Barcza Béla nyugalmazott lelkésznek és a hatvan-gyöngyösi gyülekezetnek az ünnepe, hanem mindenkié – mindenekelőtt a Szentlélek Úristené.

Évente országszerte több tucat lelképásztor kerül új gyülekezetbe; ennek következményeképpen sok gyülekezeti tag, így talán a kedves olvasó is megérezte már az új lelkész érkezésében rejlő lehetőségeket. Most Hatvanban Fatalin Helgának lesz alkalma arra, hogy megvalósítsa az álmait. A frissen beiktatott lelkész elmondta: tervei közé tartozik, hogy a hatvani és a – létszámában kisebb – gyöngyösi közösséget egy nagy családdá, lelki otthonná formálja; hogy őszinte, négyyszemközt zajló lelkigondozói beszélgetések során vigasztalást nyújtson, és erősítse a hozzá fordulókat, illetve hogy a közösség tagjai egészséges evangélikus önazonosság-tudattal éljék meg a városban az ökumenikus nyitottságot. Hozzátehetjük ehhez, hogy egy hajdon lelkésznő számára egy kis közösség vezetése és lélekben családi közösséggé való formálása szép és megfelelő feladat.

Fatalin Helga már kislánykorában eldöntötte, hogy lelkész szeretne lenni. 1991-ben szerzett oklevelet az Evangélikus Teológiai Akadémián. A fiatal lelkésznőnek a legkedvesebb szolgálati te-

rülete – a gyermek- és ifjúsági munka – iránti elkötelezettségét a gyenesdiási ifjúsági konferenciák mélyítették el. Tizenkét évi büki szolgálata után két éven át a Dombóvár–Kaposzsekcső–Csikostóttós Társult Evangélikus Egyházközség lelkésze volt.

„Nem menedzserre és szervezőtornára van szüksége a gyülekezetnek, mert

lelkész, valamint Szabó Vilmos Béla paksi lelképásztor, aki a pusztavámi parókian született, ahol egykor az édesapja szolgált. A liturgiában Kapi Zoltán, a gyülekezet lelkésze is közreműködött.

Macher János, a gyülekezet felügyelője – aki a háború után szintén a kitelepítettek között volt – az ünnepi közgyűlésen elmondta, hogy az évfordulóra mindenképpen szeretnék volna renoválni egyházi épületeiket. A munkálatokat az indította el, hogy a lelkészi hivatalban leszakadt a mennyezet egy darabja. Ennek helyreállítása után felújították a régi parókiát, majd kívülről a templomot, és a régi iskolaépületet is renoválták. Mivel a falu határában álló Márkushegyi Bányauzemben zajló szénkitermelés következtében károk keletkeztek a templomban és az épületeikben, a pusztavámiak kártérítést kérhettek a bányavállalattól. Ezenkívül az egyházmege, az egyházkerület, az önkormányzat, sőt a móri gyülekezet is hozzájárult az építkezés költségeihez. A templom előtti díszburkolatot az önkormányzat készítette el, és elvégeztette a harangok karbantartását is. A gyülekezet tagjai háromszáz ezer forint adománnyal segítettek a munkálatokat. Végül – adományokból – a pusztavámiak a lelkészi hivatalt is berendezhették, így visszatértek abba a helyiségbe, ahonnan az egész építkezési folyamat elindult.

■ MENYES GYULA

Evangelizáció – újra

▶ A neves angol igehirdető, Spurgeon egyszer, amikor egy fiatal lelkész meglehetősen unalmas igehirdetését hallgatta, megjegyezte: „Barátom, Önből biztosan mártír lesz, és máglyán fogják megégetni.” Mire a fiatal ember így lelkesedett: „Úgy véli, hogy erős hitemnek és bátor bizonyosságtételelemnek ez lesz majd a jutalma?” „Á, dehogyan. Csak arra gondoltam, hogy amilyen szárazan prédikál, egész biztosan jól fog majd égni a máglyán” – válaszolta Spurgeon.

Magyarországon már két ízben is volt ProChrist-evangelizáció: 2000-ben és 2003-ban. Az esemény egyik jellemzője éppen az, hogy alternatívát mutat az unalmas istentiszteletek és prédikációk világában. Az evangelizációnak egy különös és modern formájáról van szó, amely a legkorszerűbb technika (műhol-

2006. március 20–27.: ezt az időpontot kell megjegyeznünk. Ekkor Európa számos országában majdnem teljesen egy időben emberek milliói élhetik át újra ugyanazt, láthatják ugyanazt a képet, hallhatják ugyanazt az örömhírt. Az eredeti helyszín München, a bajor főváros olimpiai csarnoka. Új országként 2006-

das, élő televíziós közvetítés, műholdvevő felszerelés és videokivetítő, korszerű reklámhordozók) felhasználásával juttatja el a Jézus Krisztusról szóló örömhírt Európára számos pontjára.

A szerveződést a neves amerikai baptista evangelizátor, Billy Graham indította el 1993-ban, amikor Európában járt. Ulrich Parzany német evangélikus lelkészt, a német KIE főtitkárát bízta meg, hogy folytassa azt, amit ő elkezdett. A ProChrist Németországban egyesületként alakult meg – és működik ma is –, mára ugyanakkor ki is terebélyesedett, és Európa tizenhat országában jelen lévő mozgalommá vált. Nem egyház tehát, de tudatosan próbálja a keresztényeket, a gyülekezeteket hitükben megújítani, valamint a nem keresztényeket mindegyiket Istenhez, illetve élő gyülekezeti közösségbe vezetni.

A ProChrist korszerű abban is, hogy az evangelizáció eszközként használja fel – a már említett technika mellett – a profi színjátszás és a pantomim, a különböző hagyományos zenei műfajok, valamint a gospel és a dicsőítő énekek nyújtotta lehetőségeket is. Örömmel szolgál, hogy Magyarországot 2006-ban a Bolyki Brothers gospelegyüttes fogja képviselni. Egy ProChrist-evangelizáció központjában azonban mindig és hangsúlyozottan az igehirdetés áll, a Jézus Krisztusról szóló személyes, ébresztő és hiteles bizonyosságtétel.

A szervezőmunka már megkezdődött hazánkban is, közel kilencezer szórólapon ment ki a különböző egyházak gyülekezeteihez és lelkészeihez. Felállt a védnöki kör is, amelynek tagja minden magyarországi történelmi egyház és szabadegyház vezető érseke, püspöke vagy egyházelnöke. Az Evangéliumi Aliansz „védőszárnyai alatt” megkezdte munkáját a szervezőbizottság is. Újdonság, hogy a szervezőiroda ezúttal Kiskőrösre költözött, ahol a leginkább biztosítva van a szükséges infrastruktúra, valamint rendelkezésre állnak a különböző munkatársak is.

ban belép Szerbia-Montenegró, Szlovénia és Hollandia is. Németországban, Lengyelországban és Szlovákiában az ottani evangélikus egyház teljes mellszélességgel támogatja az evangelizációnak ezt a formáját.

Már érkeznek az első jelentkezések, a végső határidő október 31-e.

2003-ban 74 magyarországi és 13 erdélyi helyszínen volt ProChrist-evangelizáció. Erdélyben mostantól az Ifjúsági Keresztény Egyesület (IKE) végzi önállóan a szervezőmunkát. Célunk, hogy 2006-ban még több települést, gyülekezetet és embert érjünk el.

A helyszíneken már kezdik gyűjteni az önkéntes munkatársakat, akiknek a helyi szervezésben lesz sok feladatuk. Számukra a szervezőbizottság képzéseket indít, amelyeken a különböző feladatokra készítik fel őket szakemberek. A ProChrist nagyszerű lehetőség arra, hogy a helyi gyülekezetek és keresztény közösségek összefogjanak. Ezáltal egyrészt egyesíthetik erőiket és lehetőségeiket, másrészt a közös munka is közelebb hozza őket egymáshoz, valamint együtt gyarapíthatják Isten népét. A ProChrist így a hosszabb távú ökumenikus együttműködés eszköze is lehet.

Végül egy érdekesség: a német nyelvű országokban (Németország, Svájc és Ausztria), hetven darab furcsa autó járja az utakat tízes konvojokban. Hetven Smart típusú kisautó, mindegyik „ProChrist mobil”, a világ legkisebb temploma” felirattal ellátva. A kétüléses járműveket önkéntes lelkészek, gyülekezeti munkatársak vezetnek. Ahol megállnak, körülállják őket az emberek, kérdéseket tesznek fel, és válaszokat kapnak. Ha kérik, a lelkészek együtt imádkoznak velük, ellátják őket útmutatással és keresztény irodalommal. Az autók Berlinből, a dómtól indultak el az ottani evangélikus püspök áldásával, és eddig igen sok embert „szólítottak meg”.

Lám, így is lehet evangelizálni...

■ LUPTÁK GYÖRGY

A jelentős helyi összefogással felújított lelkészlakásért adott hálát a múlt vasárnap a tengelic gyülekezet. Az istentiszteleten Gáncs Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdette az ígét. Az ünnepi alkalmat színesítette a pusztahencsei Élő Víz bábcsoport, valamint a tengelici Mécses együttes és a Pro Artis Művészeti Iskola diákjainak fellépése Fuller Tímea vezetésével. Képünkön: kerti parti a megújult parókia kertjében.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Ünnep közösségben – személyesen

► Alig több mint egy éve, hogy hírt adtunk a sokéves munka eredményeként megszületett *Evangelikus templomok a mai Magyarországon* című könyvről. Ebben a szerzők az 1858-ban elkészült magyarbolyi templomot nemzetközi minősítérendszer alapján „mérsékeltlen veszélyeztetettnek” nyilvánították. Október 9-én Gáncs Péter, a Déli Evangelikus Egyházkerület lelkes vezetője felszentelte a kívül-belül felújított épületet.

E sorok írójának abban az ajándékban volt része, hogy gyermekkorát a csillagos mennyezetű templom és a sodró erejű oltárkép közelében tölthette; utóbbi Madarász Viktornak az utolsó vacsorát

Az úrvacsoraosztás után Pederdi Dániel felügyelő számolt be a felújításról. Megköszönte a segítséget az egyházkerületnek, Blázovics Attila polgármesternek, és kiemelten a kitelepített magyarbolyiak-

WISZKIDENSKY ANDRÁS FELVÉTELE

ábrázoló festménye. Erre a festői-prédikatori műre mutatott igehirdetésében a püspök. Kiemelte, hogy van okunk hálát adni: templomépítő elődeinkért, az itt szolgáló lelkészekért, azokért, akik lehetővé tették a felújítást, de leginkább azért, amit a kép s a felolvasott íge (Lk 13,29) üzen. A tanítványok dinamikus közösségként ülnek az asztal körül. A közepén helyet foglaló Jézus az Atyára figyel. Csak Júdás néz ki a képből. „Bizonyára itt is vagyunk Júdások, akiket valami még elhozott Jézus asztalához: a megszokás, a kíváncsiság, a gyermekkori emlékek. Ne álljunk fel! Sőt, lássuk meg: az asztalnál van még üres hely – bármielünk számára, akik idejöttünk a négy égtől” – mondta Gáncs Péter.

nak. Németh Pál lelkész és a németországi vendégek üdvözlő szavai után Magyar László lelkész az 1949-ben egyötödére fogyatkozott gyülekezet reménytelenségéről beszélt, majd dr. Simor Ferenc, a társult egyházközség felügyelője tett bizonyosságot: „Isten a kövekből is terem fiakat...” Szemerei Zoltán kerületi felügyelő megköszönte a lelkész házaspár és az elődök hűségét, amellyel a nehéz sorsú gyülekezet építésén is munkálkodtak.

Zászkaliczky Pál lelkész azokra az öregekre emlékezett, akiket vasárnap délutánként a Biblia fölé hajolva talált, „akkikkel, ha ma így összegyűjtött minket az Isten, minden bizonnyal együtt lehetünk majd a mennyi Jeruzsálemben”.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUSZANNA

FOTÓ: BOTTÁ DÉNES

Asztali beszélgetések váltották fel a Deák téri szeretetvendégségek havonkénti alkalmait. Az első együttét vendége október 9-én Róna Tamás rabbi volt, aki a hazai zsidóság életéről és identitásáról tájékoztatta a mintegy félszáz érdeklődőt.

Vita a Biblia forrásszövegéről

Németországban 1979 óta létezik egységes ökumenikus fordítású kiadása a Szentírásnak. Az utóbbi időben a nyelvi változások miatt egy revideált szöveg kialakításán dolgoztak a szakértők. Most a protestáns egyházak csúcsszerve, a Németországi Protestáns Egyházak Tanácsa (EKD), amely a huszonegyedik században tartományi egyházat és a Református Szövetséget foglalja magába, visszavonta részvételét az új szöveg megjelentetésére vonatkozóan, azaz nem vesz részt az ökumenikus Biblia átdolgozásának munkálataiban. Ezt a Német Katolikus Püspöki Konferencia „sajnálatos visszalépésnek” tekinti.

Az ökumenikus Biblia szövegét valamennyi németországi római katolikus egyházmegyében eddig hivatalosan el-

fogadott fordításként használták. A zsolnárokat és az Újtestamentumot a protestáns tudósok most is elfogadják. A német lutheránus egyházakban azonban az úgynevezett Luther-Bibliát tartják érvényesnek.

A véleménykülönbség fő oka az, hogy a Vatikán a 4. századból származó Vulgátát tekinti hivatalosan eredeti szövegnek, míg a protestánsok az Ótestamentum héber és az Újtestamentum görög szövegét tartják hitelesnek. „A fordítás vitás kérdéseit nem lehet szavazattöbbséggel eldönteni” – jelentették ki a protestánsok. Ugyanakkor mindkét fél hangsúlyozza, hogy „tovább fáradoznak a közeli megégyezés reményében”.

► ÖTK

Kórházlelkészek, lelkipásztorok tanácskoztak

„Mit tettem, hogy ez történt velem? Miért pont velem történt meg? Miért kell szenvednem?” Aligha van olyan ember, aki élete során legalább egyszer ne tette volna föl magának ezeket a kérdéseket. A kórházlelkészek és önkéntes lelkipásztorok konferenciáján, amelyet október 7–8-án az óbudai Apor Vilmos vendégház nagytermében rendeztek meg, a szenvedés értelme állt a fókuszban.

A péntek délután Bolla Árpád áhítatával kezdődött. A lelkész Jeremiás prófétát említve példaként arról szökött, hogy a szenvedéssel kapcsolatos kérdéseinkre Isten előtt állva kapjuk meg a választ. Dr. Schaffhauser Ferenc egyetemi docens, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Nevelésméleti Tanszékének vezetője A

szenvedés értelme címmel tartott előadásában kifejtette: „A méltósággal elviselt szenvedés felemelheti az embert lelkileg, morálisan is, és szebbé, nemesebbé, teljesebbé teheti őt. Éppen ez ad értelmet a szenvedésnek.” A délutánt Bajuszné Orodán Krisztina áhítata zárta.

Lukovits Eszter szombat reggeli áhítata után dr. Süle Ferenc pszichiáter, pszichológus, az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet valláslektani osztályának megszervezője és első főorvosa előadásában a lelki fejlődés természetes fő hajtóerőiről szökött. Mint kifejtette, a mai ember legnagyobb problémája az, hogy elvesztette Istenét. Így egy szellemi úr keletkezett benne, amelybe valamiféle szellemi turmixot tett az Isten helyett. Ez azonban

szüntelen problémát, konfliktust jelent az ember számára. A tudomány nem tudja orvosolni személyes, egzisztenciális problémáinkat, éppen ezért nagy szükség van a lélekgyógyászati munkára. Ennek a leglényegesebb alapja az emberben lévő természetes erők felhasználása. Ehhez Istenre kell találnunk. Őt azonban nem a külső valóságban találjuk meg, hanem szellemben és igazságban.

■ HONTI IRÉN

Egyházunk kórházmissziói szolgálata külön összeállítással jelentkezik majd lapunk november 6-i számának 6–7. oldalán.

Jelen számunk 9. oldalán Andriksa János írása foglalkozik a szenvedés értelmével.

A Déli Evangelikus Egyházkerület legidősebb lelkipásztorát, a napokban kilencvenöt éves Ormos Eleket mohácsi otthonában köszöntötte fel Gáncs Péter püspök és Krähling Dániel esperes. Ebből az alkalmából készült az alábbi interjú.

Lelkeszi karunk doyenje, Ormos Elek kilencvenöt éves

► Nyugdíjba vonulásáig, 1978-ig Ormos Elek volt Mohácsnak és környékének a – missziós, majd 1946-tól parókus – lelkésze. 1937-től megszakítás nélkül Mohácson élt és szolgált. Népes családjá – négy gyermeke, tíz unokája, tizenkilenc dédunokája – és hálás gyülekezete fogja őt köszönteni a születésnapján, október 17-én. Ez alkalmából az ünnepelt hosszú életéről, tapasztalatairól kérdeztem.

– Hogyan emlékszik vissza Elek bácsi a kezdetekre?

– Erlangeni ösztöndíjas évem, majd a kétyi és magyarbolyi káplánkodás után öröm és megtiszteltetés volt a számomra, hogy Kapi Béla püspök megbízott a mohácsi gyülekezet missziós lelkési szolgálatával. Örültem a lehetőségnek, az önállóságnak, s mivel buzgó világi vezetők vettek körül, nem volt nagyon nehéz a szétszórta élő testvérek összegyűjtése. Akkor a teljes létszám négyszáz fő volt. Tíz helyen sikerült szórvány-istentszteleket tartanunk körülbelül negyvenöt kilométeres körzetben. Először Bátaszék gyülekezete volt a legnépesebb száz fővel. Sajnos a háború után három évig nem volt közlekedési lehetőség, s ez alatt az idő alatt szétszórta a gyülekezet. Templomunk még sehol sem volt, iskolatermekben, a református templomban, házaknál jöttünk össze. Mohácson, a központi helyen addig, amíg 1946-ban fel nem épült a templomunk, az akkori tankerületi főigazgató engedélyével a központi iskola énektermét kaptuk meg az istentsztelek céljára. Küzdelmes volt a kezdet, de mindig éreztük Isten jelenlétét!

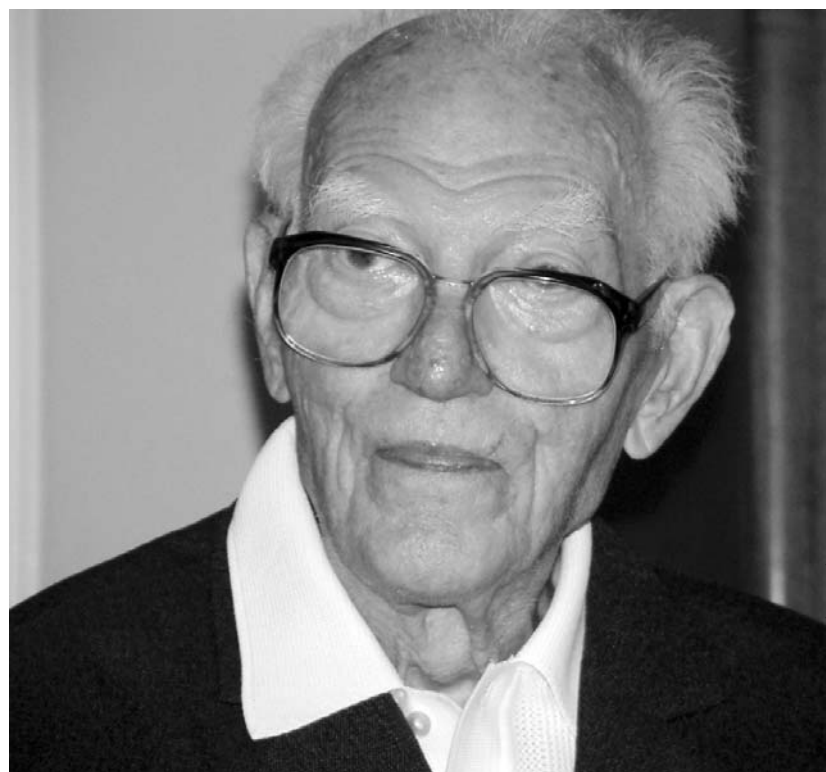
– Milyen eseményekre tetszik örömmel visszaemlékezni?

– Sokszor volt vendég előadó a gyülekezeti alkalmainkon. Csak néhányat

emléktem most közülük: Ungár Aladár, Kádár Imre (színigazgató Kolozsvárról) és Novák Olga, az első református lelkész nő Magyarországon. Evangelikus részről sokszor vendégünk volt Káldy Zoltán és Túrmezei Erzsébet, mert nagyon szerettük őket. Aztán Várady Lajos, Koren Emil és még nagyon sokan mások.

Szederkényben és Babarcon hozzájutottunk egy önálló imaházhoz. Legnagyobb örömünk a mohácsi templomunk felépítése, a gyűjtés megkezdése, a háborús „sebek” kijavítása, Iste-

tak az országos hitmélítő konferenciák. Évente tőlünk is hatvan-hetvenen vettek részt ezeken az áldott alkalmakon. A kommunista hatalomátvétel után Mohács határsáv lett, ami annyit jelentett, hogy korlátozták a mozgási lehetőségeinket. És mégis: nyári hittantáborokat, egy-két hetes alkalmakat szerveztem nálunk a fiataljaink számára. Azt mondtam, hogy nagy a család, s itt nyaralnak az unokatestvérek... Átlagosan harminc gyermek gyűlt össze; a gyülekezet tagjainál voltak elszállásolva. Napközben a

WISZKIDENSKY ANDRÁS FELVÉTELE

nünk új és új ötleteinek felhasználása volt. A felszenteléshez meg kellett várunk, hogy véget érjen a háború, de micsoda ünnep volt! En is ez alkalommal, 1946. szeptember 15-én lettem beiktatva a hivatalomba.

A háború után fellélegezve megindul-

templomban és a kertben foglalkoztatottuk őket, étkeztetésükről drága feleségem vezetésével asszonytestvéreink gondoskodtak. Mindebben hűséges munkatársaim segítettek engem; közülük most Cserhádi Sándor és H. Németh István jut az eszembe. Sok öröm és áldás forrásai voltak ezek az alkalmak.

– Mit üzen Elek bácsi a jelen és a jövő nemzedékének?

– Kívánom, hogy mindenki hűséggel és önfeláldozó szeretettel szolgálja tovább Isten országának ügyét ott, ahová állította őt az Úr. A jubiláló Evangelikus Életnek legalább újabb hetven évet kívánok, a szerkesztőség munkatársainak pedig sok erőt, egészséget színvonalas munkájuk végzéséhez. Adja Isten, hogy a szülőfalumból, Váraljáról indult Szélrózsa ifjúsági találkozók folytatódjanak, hogy összegyűjtsék és a megfelelő módon formálják a fiatalokat! A szobám falán lévő ígés tábla szavaival, melyeket Jézusunktól tudunk, kívánok sok áldást és örömet minden testvéremnek: „...íme, én veletek vagyok minden napon...” (Mt 28,20)

■ N. T. I.

Vasárnapi sajnálat

Száznyolcvanhárom éve már, hogy irodalomkönyvünkől ránk kacsintó költő-óriásunk életfogytiglan balsors sújtotta területét nyilvánította szűkebb hazánkat. Örök hivatkozási alap, mentség, identitás. Menthetetlenül a *Szomszédok* országa vagyunk, ahol nap mint nap több millió pszeudo Lenke néni kel fel, és választja a panaszkodást életformának.

Miközben a magunk borzasztó bajait gyűjtjük köldökünkre, és bámuljuk őket, látóköri ritkán terjed a szomszédokon, illetve azok zöldebb füvén túl. És ha már nekünk rossz, dögöljön meg a szomszéd tehene is meg mindenkié. Szeretjük a bulvárhíradókat, amelyekben látjuk, hogy mindenkinek még rosszabb, mint nekünk. Persze sovány a vigasz, és már a klasszikus graffiti sem igaz, mely szerint egy atombomba elronthatja az egész napunkat. No, azért az igazán profi riportok titanicos zenei aláfestéssel el tudják érni a vasárnapi sajnálatot: azaz a vacsorát megakasztó „jaj szegények, de hisz ez borzasztó”-t. Utána azért mondjuk tovább a magunkét, nehogy kihüljön saját kékeketőnyi problémahalmazunk.

Közhely, hogy a világ egy faluvá zsugorodott. Egy faluvá, ahol – még ha nem is vagyunk hajlandók tudomásul venni – hazánk a gazdasági elithez tartozik. Fent vázolt természetünkől fakadóan szívesebben nézzük irigykedve a tőlünk napnyugatra fekvő cífrább házakat; a faluvégi kurta kocsmán túlra, a harmadik utcáig már ritkán merészkednek gondolataink. Vasárnapi sajnálat, vasárnapi segítség.

Az idén az átlagnál több lehetőséget ad a figyelmünket és gondolatainkat terelő médiapásztor. Viszonylag sok szó esik Afrikáról: Live 8, G8, és most egy

újabb lehetőség, a *Hotel Ruanda*. Egy film, amelyet látni kell. Egy film, amely többet mond el a világról, mint bármely arra szakosodott alkotás, mert nem tanulságot akar elmondani, csak a valóságot. Egy film, amely miközben a tíz évvel ezelőtti ruandai mészárlást meséli el, többet mond el rólunk, mint azt előtte el

Jelenfotó a *Hotel Ruanda* című filmből

tudtuk képzelni. Vajon merjük-e a szokásos egy percnél százhuszegyszer hosszabb ideig tudomásul venni, hogy nem csak mi vagyunk a világon? Merünk-e belegondolni, hogy a világfaluvégén milliók hálnak meg a fehér ember legnagyobb dicsőségére? Vajon merjük-e problémáinkat ebben az összefüggésben újraértékelni, és merünk-e nonstop hálát adni azért, hogy nem épp „tuszi csótányoknak” születünk a kilencvenes évek Ruandájában? Nem mintha történelemről lenne csupán szó, hisz a fekete

földrész számos országában ma is folyik a vér, ma is százazrek hálnak meg feleslegesen.

Vasárnapi sajnálat, a tehetetlenség dühe, krokodilkönnyek. A felelősség kollektív, a felelősség nem a miénk, a felelősség senkié. Nem akarok se másra, se felmutogatni. Aki teheti, tegyen valamit,

aki nem, az pedig tegyen meg mindent azért, hogy aki teheti, az tegyen. Itt csak arra kérek mindenkit, hogy nézze meg a filmet, és ha tud még, mondjon el egy imát – most az egyszer nem önmagáért. Mielőtt pedig újabb panaszra nyitná a száját, számoljon el háromig, és gondoljon arra, hogy amíg ezt megtette, valaki a világfaluvégén meghalt, mert nem volt mit ennie, vagy nem kapta meg a megfelelő védőoltásokat, vagy csak mert rosszkor vagy rossz helyre született...

■ GÁNC S KRISTÓF

Csaó, Darwin! Viszlát, jó ízlés!

„Az emberből kivett oldalbordát asszonnyá formálta az Úristen, és odatette az emberhez” (iMóz 2,22) – történt a kezdetek kezdetén. Aztán az ember nemcsak istenképességétől vált meg, hanem gyakran a Teremtőtől kapott nemétől is. A közel-múltban tévénézők milliárd előtt csaptak össze a műnök a kreált nőekkel.

A tv2 *Csaó, Darwin!* című műsora szó-rakoztató vetélkedő. Pikantériáját az adja, hogy élesen szemben álló embercsoportok tagjai mérkőznek egymással. A korábbi adásokban a duci nők a vékony hölgyekkel, a fradisták az újpesti szurkolókkal, a jogász lányok pedig a bölcsészekkel csatáztak. A külföldről vásárolt műsorral és elnevezésével azt bizonyítják, hogy az óskor óta mennyiféle mederbe terelte az embereket az evolúció. A műsor szerkesztői vidám, igen gyakran megalázó helyzetekbe hozzák a játékosokat. Visszatérő műsorszám a vetkőzés, amikor a csapat képviselői tenyérynél fehérneműben azt bizonyítják, hogy kívánatosabbak, mint ellenfeleik.

Teljesen véletlenül kapcsolom október 8-án az ellentétek show-jának legújabb részére. Éppen valami értékes után kutattam a távirányítóval, amikor a porondmester, *Bochkor Gábor* bemutatta a két csapatot. Ezúttal a „dögös csajok” mérköztek a „tökös csajokkal”. Egy pil-

lanatig nem értettem a szójátékot, de hogy a magamfajta értékkereső néző is átlássa a helyzetet, *Bochkor* rögtön magyarázatot is fűzött hozzá. Jobbján a túlnyomórészt több adag szilikonnal dústott, plasztikai sebészek műtőasztalán kreált szupernők ültek, akik szinte kivétel nélkül szerepeltek már fedetlen keblekkel valamely divatos férfimagazinban. Velük szemben azok foglaltak helyet, akik évtizedekkel ezelőtt eggyessel kezdődő személyi számot kaptak, ma viszont műszempillákkal és -mellekkel, nejlonharisnyában és túsarkúban lépnek rendszeresen színpadra, sőt többségük az utcára is. Az egyes feladatokra ki-sorsolt vendégek büszkén mondják el magukról, hogy előadóművészek, és klubokban, bárókban szórakoztatják éjszakánként a nagyjérdeműt.

Jönnek is gyorsan a feladatok: banánadogatás és az ellenfél csapatának a becsmérlése. A zsűriben helyet foglaló, a korábban a világ legerősebb embereként megismert *Fekete László* egyre kellemetlenebbül érzi magát a székében, mintha az események láttán közel járna a türesküszöbéhez. Pedig még nincs vége! Időnként hosszabb-rövidebb szemérmetlen szóváltás zajlik le a műsorvezető és a játékosok között, melyből a kulcszavakat kisípolják, hiszen a képernyőn

nem tizenyolcas, csak tizenkettes szám van a sárga karikába írva. Szombat este lévén feltételezhető is, hogy kisiskolások ezrei nézik – nagykorú felügyelete mellett vagy anélkül – ezeket a képsorokat. A stúdióban már éneklis az egyik „trafó” (időközben megtudjuk, hogy így nevezik magukat nemet váltott embertársaink) az *Üss meg, baby, még egyszer!* című számot, amit *Fekete Laci* csak így értékel: „Ahogy rajta végignézek, őt már elsőre is eltalálták...” Természetesen nem marad el a vetkőzés és a fehérmű-bemutató sem.

A műsor végén *Bochkor Gábor* külön megköszöni a tökök hölgyek közreműködését. Mint mondta: „Magyarországon óriási dolog, hogy itt voltak ma este.” Belegondolni is rossz, hogy pár év múlva talán állami kulturális alapok is pénzelni fogják a hasonló produkciókat az esélyegyenlőség jelszavára hivatkozva.

Az eredmény elszomorító. Nem azért, mert a tökök csajok diadalmaskodtak a dögös nők felett. Hanem azért, mert az izléstelenség ismét győzött a józan ész felett. Leginkább pedig az zavar így utólag, hogy bár háttérként és sorozatos felháborodások közepette néztem a műsort, de magam sem kapcsolom ki a televíziót.

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Harry Potter „megtérése”

Harry Potter örökre lemond a mágiáról – legalábbis egy orosz amatőr színtársulat előadásában, amelyben az ifjú varázstanonc végül megjavul, és pravoszláv hitre tér. A *húsvéti csoda, avagy Harry Potter bűnbánata* című színdarabot az ufai vasárnapi iskola oktatója, bizonyos *Marija Larionova* írta, művét pedig a helyi Preobrázsenyije (Átváltozás) elnevezésű amatőr csoport vitte színpadra – olvasható a NEWSru.com orosz hírportálon.

A darab szerint Harry Potter húsvét előtt levelet kap Roxfortból, amelyben értesítik a Boszorkány- és Varázslóképző Szakiskolában a jó és gonosz erők között lezajlott újabb ütközetről. A csatában végül a gonosz győzedelmeske-

dik, elpusztítva a jó erők majd minden képviselőjét.

Albus Dumbledore, a varázslóiskola igazgatója a gonosszal vívott ütközet közben szerzett sebekbe halt bele, ám élete utolsó óráiban megbánta, hogy mágiával foglalkozott, és legjobb tanítványának, vagyis Harry Potternek meghagyta, hogy keresse „azt, aki a mindenséget megteremtette”. Harry Potter – ahogyan egy szófogadó tanítványhoz illik – igyekszik teljesíteni Dumbledore professzor utolsó óhaját, és hozzáfog a „mindenség megteremtőjének” megkereséséhez. Bolyongásai során végül találkozik egy pravoszláv pappal, aki elmagyarázza az eltévelyel-

dett varázstanoncnak, hogy „aki a mindenséget megteremtette”, nem más, mint Isten.

A szenteltvíz és imádságok segítségével Harry Potter végül jó útra tér. A kis varázstanoncnak ebben az is segít, hogy a tudomására jut: haláluk előtt a szülei megtagadták a mágiát, s Harry életét is a hit óvta meg. A darab végén Harry Potter megkeresztelkedik, és örökre lemond a mágiáról.

A színdarabot eddig hétszer játszották telt ház előtt, és a sikerre való tekintettel a szerző már a folytatást tervezi, amelyben a „megjavult” Harry Potter történetét viszik színpadra.

► MTI

A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJJAL KITÜNTETETT

Evangelium Színház

DUNA PALOTA

Budapest V., Zrínyi u. 5.

2005. október 30-án, vasárnap 20 órakor ünnepi ősbemutató

Nyíró József: A próféta

Színmű két részben

SZEREPLŐK:

A próféta, Keresztelő János	O. Szabó István Jászai-díjas
Heródes Antipas	Körtvélyessy Zsolt Jászai-díjas
Heródiás	Iván Ilkó
Salomé	Juhász Mónika
Moises ben Mochem	Bitskey Tibor Kossuth-díjas, érdemes művész
Sirach	Lénárt László
Sadoch	Gyurin Zsolt
Hümas	heródiánusok Mucsi Sándor
Obed	Farkas Tamás
Kereskedő	Bor Viktor
Achas, a kém és besúgó	Rékai Nándor
Kapitány	Szabó Péter
Rabszolganő	Milka Julianna
Őr	Medgyessy Pál

Történik a palesztinai Macherus-erődben, Heródes Antipas palotájában

Jézus nyilvános fellépésének kezdetén

Zenei szerkesztő: Pacher Gréti

Díszlet- és jelmeztervező: Huro Anna Mária

Rendező: Udvaros Béla

TOVÁBBI ELŐADÁSOK:

November 5. – 15 óra

November 6., 13., 20., 27., december 4. – 16 óra

November 19., december 3. – 19 óra

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338 telefonon és hétfő, szerda, péntek délután 14–18 óra között a Duna Palota portáján (tel.: 1/235-5500). Helyárak: 1600, 1200, 1000 forint.

Hálát adunk az egek Urának, és ünnepelünk...

Fennállásunk 15. évfordulója alkalmával különös örömmel jelentjük annak a magyar írónak a dráma-ősbemutatóját, akinek színműve régóta nem szólalt meg magyar színpadon.

Nyíró József Székelyszomboron született 1889-ben, Csík megyei családban. Székely erdők, hegyek susogó meséit szívta be a lelke. Székelyudvarhelyi diák, majd gyulafehérvári teológus volt, és Bécsben, a Pazmaneumban végzett. 1919-ben pappá szentelték, 1915-től a Kolozs megyei Kide községben volt plébános; 1919-ben találkozott nagy szerelmével, kilépett az egyházi rendből, és megházasodott. Egy ideig saját malmában volt molnár, majd újságíróként, íróként dolgozott. 1941-ben Erdély országgyűlési képviselője. Eközben sorra jelentek meg országos népszerűséget hozó, halinakötésű regényei: *Isten igájában*, *A sibói bölény*, *Kopjafák*, *Madéfalvi veszedelem*. A *Jézusfaragó ember* című novelláskötetéből készült az egyik legnagyobb sikerű film, az *Emberek a havason*, *Uz Bencéje* pedig tízezreknek ajándékozta a szépséget és a mosolyt úgy, ahogy csak széke ember tudja ajándékozni. A székely nép sorsa, múltja, elhagyatottsága először az ő műveiben mutatkozik meg. A havasok fája, kövei közt alakjai balladás titokzatosságban élnek. – A nagy világegésben, 1945-ben vándorbotot fogott. A hontalanság keserű kenyerét ette, de lelke nem tört meg. 1953-ban Madridban halt meg.

A most bemutatandó, *A próféta* című gyönyörű színművét 1949-ben Waldkirchenben írta Keresztelő János drámai helytállásáról. Élete egyik legszebb művének tartotta, nekünk, magyaroknak hagyta örökségül – ahogyan írta –, „hogy gyönyörködtesen és hitet erősítsen egy árva ország népének, kit csak erős hite fog felemelni ismét”.

UDVAROS BÉLA

Zsúfolásig megtelt a rákospalotai gyülekezet nagytemploma múlt vasárnap: a jelenlévők *Tolcsay László Magyar miséjét* hallgathatták meg. Az ünnepi koncert annak a jubileumi programsorozatnak volt a záróeseménye, amelyet a rákospalotai evangélikusok kistemplomuk 150 éves évfordulója alkalmából szerveztek az idén. A nagy sikerű zenei esten *Savári Sándor* (fent), *Tolcsay László* (lent) és *Sáfi Mónika* szólóénekesek mellett a *Rotunda* énekegyüttes szerepelt *Tóthné Mózser Annamária* karvezetésével.

HIRDETÉS

„Vegyetek Szentlelket!” Találkozás – öröm – erő címmel az Északi Evangélikus Egyházkerület találkozó szervezte a budai várnegyedben november 12-én, szombaton. A találkozó 10 órától körülbelül 16.30-ig tart. Az evangélikus templomban (L. Táncsics M. u. 28.) igehirdetések, az önkormányzat épületében (L. Kapisztrán tér 1.) előadások és fórumok, a katolikus gyülekezeti teremben (L. Országház u. 14.) zenei és gyermekprogramok várják az érdeklődőket. Az egyházkerület szerény ebédet biztosít.

Ebédre jelentkezni október 31-ig lehet a budavári lelkesi hivatalban írásban, telefonon (1/356-9736) vagy e-mailben (cím: budavar@lutheran.hu). A szervező Budai Egyházmegeye és a vendéglátó budavári gyülekezet nevében sok szeretettel hívjuk és várjuk az egyházkerület népet.

HIRDETÉS

A Deák téri evangélikus gyülekezet programjaiból

Symphonia Benigna – Jótékonyági koncert az árvízkárosultak megsegítésére október 22-én 16 órakor. Közreműködők: Barvich tárogatótrío, Nemesszeghy kórus (Kecskemét), Szerényi tekerőlantkvartett.

***

Insula Lutherana-nap Huszár Gálra emlékezve október 23-án. A két délelőtti istentisztelet között templom előtti „grádicsozás” a Lajoskomáromi Fúvószekerekkel.

14.30-tól: • Nyitott találkozások • Huszár Gál életéről tart előadást dr. Csepregi Zoltán • Könyvajánló a Huszár Gál könyvesbolt kínálatából • Isten diplomatája, Dag Hammarskjöld – dr. Békffy Lajos előadása • A versíró pályázat eredményhirdetése, díjkiosztás • Közben zenei, az Evangélikus Országos Múzeumban pedig gyermekprogramok

18.00: J. S. Bach: H-moll mise. Közreműködnek: Zádori Mária (szoprán), Schöck Atala (alt), Marosvári Péter tenor, Berczelly István (basszus), Dobozy Borbála (csembaló), Trajtler Gábor (orgona). A Lutheránia énekkart és a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusokat dr. Kamp Salamon vezényli. A belépés díjtalan.

HIRDETÉS

A Csillaghegy-Békásmenyi Evangélikus Egyházközség október 14–16. között rendezte meg az V. ikon filmhetet a békásmenyi evangélikus templomban. A program: Október 15., szombat: Molnár Attila Dávid, Tóth Zsolt Marcell és Székely Orsolya filmjei. A B. Marton Frigyes operatőr grafikáiból rendezett kiállítás megnyitása. Szabó Illikó díszlettervező-kultúrpolitikusra emlékezünk.

Október 16., vasárnap: Az összegyűlekezés napja

- 10.00: Istentisztelet – Igét hirdeti Bartha István balassagyarmati lelkes
- 11.30: A Művészeti Műhely rajzfilmjei
- 12.30: Közös ebéd
- 14.00: Bódis Kriszta, Tálás Tiünde, Tölgyesi Ágnes és Székely Orsolya filmjei
- 17.00: Vecsernye – Igét hirdeti Donáth László

További információk az 1/368-6118-as telefonszámon kaphatók.

HIRDETÉS

Ökumené: lépések kínok és rajongás között

Országos lelkeszkonferencia Révfülöpön – november 7–9.

Szeretettel hívjuk és várjuk lelkeszeinket az ökumené kérdéseivel foglalkozó őszi lelkeszkonferenciára.

A világ kontextusa, helyzet és jövőkép, nyilatkozatok sorsa és eredménye, hivatalos és helyi kezdeményezések egymáshoz való viszonya egyaránt szerepel a felvetett problémák között.

A részletes programot később fogjuk postázni a lelkesi hivataloknak.

Jelentkezni lehet november 2-ig levélben, telefonon vagy e-mailben: Ördög Endre OLMK-elnök, 8431 Bakonyzentlászó, László király u. 1. Tel.: 20/824-4890, e-mail: endre.ordog@lutheran.hu.

HIRDETÉS

Érettségi-továbbképzés

A MEE Oktatási Osztálya ebben a tanévben egyszeri alkalommal továbbképzést hirdet minden olyan hittanár és lelkes számára, aki 2006-ban bármilyen iskolatípusban hittanból érettségizet, vagy emelt szintű hittanérettségire készít fel, és eddig még nem vett részt ilyen jellegű továbbképzésen.

Fontos, hogy a tanév során megfelelő módon tudjuk felkészíteni diákjainkat a hittanérettségire, ezért feltétlenül várjuk az érintettek jelentkezését!

A továbbképzés időpontja: november 9., szerda 10 órától 14.30-ig; helyszíne: Budapest, Üllői út 24. II. emeleti tárgyaló. Jelentkezés: október 20-ig Solyom Anikó hittan tantárgygondozónál a 20/824-4504-es telefonszámon.

Mihályi Zoltánné osztályvezető és Solyom Anikó tantárgygondozó

HIRDETÉS

Pályázati felhívás kollégiumi férőhelyekre

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány felvételt hirdet főiskolásoknak és egyetemistáknak 2006 I. félévére (2006. február 1-jétől) kollégiumi férőhelyekre. A felvételi jelentkezéseket 2005. november 30-ig kérjük a kollégium címére eljuttatni: 1121 Budapest, Eötvös utca u. 35. Elhelyezés kétágyas fűrdőszobás szobákban. A kollégium fokozatosan szakkollégiummá épül ki. A kollégiumi előadások látogatása és az azokból történő szemeszterenkénti eredményes számadás kötelező, egyben a kollégiumi elhelyezés feltétele. Részletes információ, pályázati jelentkezési útmutató a www.mpta.hu honlapon található.

Kapcsolattartó: Megyeri Zsolt gondnok. Tel: 1/274-5394.

Pályázati felhívás kollégiumigazgatói állásra

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány pályázatot hirdet a 2006. február 1-jétől indítani tervezett egyetemi kollégium (későbbiekben szakkollégium) igazgatói munkakörének betöltésére. A kollégiumigazgató részére szükség szerint helyben szolgálati lakást biztosítunk. Díjazás a magasabb vezető beosztású közalkalmazottak jogállásának alapul vételével, megegyezés szerint történik. Várjuk olyan felsőfokú végzettséggel és oktatói tapasztalattal rendelkező, rendezett életvitelű pályázók szakmai önéletrajzzal és a szakmai kollégiumigazgatói koncepciójára vonatkozó elképzeléssel leadott jelentkezését, akik magyar protestáns világnézeti elkötelezettséggel vállalják a tisztség ellátását. A pályázat postai feladási határideje: 2005. november 12., e-mailes beküldési határideje: 2005. november 15., az alapítvány kuratóriuma elnökének címezve.

Érdeklődni lehet személyesen vagy írásban dr. Kovács Levente kuratóriumi elnöknel. Tel.: 30/411-0227, internet: www.mpta.hu. Levelezési és kollégiumi cím: 1121 Budapest, Eötvös utca 35. A kollégiumi épületegyüttes egyeztetés alapján megtekinthető. Tel.: 1/274-5394.

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány kuratóriuma

Zsinati

Bevezető

Amint arról lapunkban beszámoltunk, a zsinat a legutóbbi ülészakán elfogadta azt a nyolc törvényt, amelyek 2006. január 1-jétől szabályozzák majd egyházunk életét. A törvények egy részéről szeptember 4-i mellékletünkben már szó esett, a többről ebben az összeállításban szólnunk.

Áttekintésül álljon itt egyházunk törvényeinek sora. Terveink szerint ez lesz a még ebben az évben megjelenő új törvénykönyv tartalomjegyzéke is:

- A Magyarországi Evangélikus Egyházzól szóló 1997. évi I. törvény
- Az egyházi szolgálatról és az egyházi szolgálatot végzőkről szóló 2005. évi III. törvény
- Az egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. törvény
- Az egyházi szolgálat külön területeiről szóló 2005. évi V. törvény
- Az egyházi jogszabályokról szóló 2005. évi VI. törvény
- A választásokról és a szavazásról szóló 2005. évi VII. törvény
- Az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény
- Az egyház törvényes rendjének és békéjének megőrzéséről szóló 2005. évi IX. törvény
- Az egyház háztartásáról szóló 2000. évi I. törvény

A testvérek egysége

■ SZARKA ISTVÁN

Az egyházi szolgálat külön területeiről szóló törvény tárgyalása kezdetben teljesen sima ügynek látszott. A törvények egyszerű átcsoportosításának.

Az újonnan készülő törvénykönyv könnyebb kezelhetősége érdekében a jelenleg hatályos szövegből „az egyházi szolgálat külön területeiről szóló” 1997. évi V. törvényből az intézményekre vonatkozó részeket beillesztettük az újonnan készülő, egységes szerkezetű intézményi törvényünkbe, így a „maradék” anyag a címben szereplő utalásnak megfelelően már csakugyan egyházi életünk sajátos, semmi mással össze nem egyeztethető külön területeiről szólhat.

Az áthelyezés után e helyen maradtak az egyházközségekben, egyházmegeyi vagy országos szinten végzett szolgálatok. A kérdés ezzel mégsem zárult le. Időközben két teljesen új szolgálati területet is felvettünk a törvény által szabályozottak közé: Az egyház oktató-nevelő munkája és fiatalok között végzett szolgálata című és a börtönlelkesi szolgálatról szóló részeket. Az előbbi egy rövidebb, deklaratív jellegű felsorolásból áll, mellyel egyházi szolgálatunk e nagyon lényeges, egyházunk jövője szempontjából sem mellékes részének kívántunk nagyobb hangsúlyt adni. A börtönökben végzett tevékenységünk missziói feladatunk részét képezi. Az ott folyó munkát ez idáig egy Igazságügyi Minisztérium által kiadott rendelet szabályozta. Ezért egyházunk részéről is kívánatosnak látszott rögzíteni e szolgálat általános feltételeit. Például a börtönlelkesek kinevezésének jogát az Országos Presbitérium kapta meg.

A betoldásokon kívül, hosszas vita eredményeként, néhány rész ki is került az új törvényből: a médiacentrumról, az internet-munkacsoportról és a rádiómisszióról szóló. A korábbi törvényeszeveg a médiacentrum elnevezés alatt a

Zákeus Média Centrumot értette, amely az egyházon belül működő vállalkozás, egyházunkkal való kapcsolatát külön szabályrendelet rögzíti. Az Internet Munkacsoport az Országos Egyházi Iroda felügyelete alatt megfelelő szabályozással működik. A rádiómisszió szolgálatában kettős szerep is megvalósul, az egyik a missziói, a másik a tájékoztatói szerep. A kérdésnél hosszasan elidőzve salamoni döntés született. Új törvénykönyvünk a rádiómissziót a jelenlegi gyakorlathoz igazodva a Cinkotán működő Evangélikus Missziói Központ részeként, az intézményi törvényben szerepelteti majd.

Ennyit szólnék a lényegi változásokról. De adós maradtam beszámolóim címenek magyarázatával. A megszámlálhatatlan egyeztetés, mintegy fél tucat bizottsági ülés során és főként a plenáris ülések alkalmával gyakran felidéztem magamban a 133. zsoltár sorait: „Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek!” A sokféle érdek egymásnak feszüléséből keletkező parázs viták alatt néha ironikusan gondoltam rá, míg a megszületett egyezés után hálaadással.

Az egyik ilyen félsiklott, új törvénykönyvünkbe be nem került javaslat vitájának felelevenítésével, elemzésével kívánom érzékelteni azt a hangulatot, amely tulajdonképpen egész egyházi közéletünkre is jellemző.

A lelkesi munkaközösségekről szóló szakasz megtárgyalása során a zsinati testvérek részéről komoly igény mutatkozott arra, hogy az országos beosztású lelkesek számára valamilyen külön munkaközösség szervezését írja elő a törvény. A javaslat így hangzott: „Az országos alkalmazásban álló lelkesek önálló lelkesi munkaközösséget alkotnak, melynek működésére az egyházmegeyi munkaközösségre vonatkozó szabályok alkalmazandók.”

Többen nagy örömmel üdvözölték e javaslatot, mondván: „Az országos beosztású lelkeseknek is szükségük van lelki, szellemi továbbképzésre, és biztosan áldás lesz azon a szolgálaton, amelyben központi beosztású lelkesek és gyülekezetben szolgálók tapasztalatot és tudást cserélhetnek.” A javaslatot a lelkesek kötelező továbbképzéséről szóló országos szabályrendelet is alátámasztja, mely a lelkesi munkaközössé-

gek ülésein való kötelező részvételt írja elő minden lelkesnek. Ugyancsak e szabályrendelet rögzíti, hogy ha valamely lelkes nem tesz eleget továbbképzési kötelezettségének, akkor beosztott lelkésze minősül vissza, és püspöki rendelkezési állományba kerül.

A javaslatot ellenzők közül többen elmondták, hogy léteznek olyan munkaközösségek, ahol minden törvényi, szabályrendeleti utasítás nélkül az országos beosztású lelkesek is részt vállalnak a megyei szervezet munkájából. Bár igaz, ha minden alkalommal következetesen ott volnának, akkor bizony a résztvevők nagy létszáma miatt kezelhetetlen helyzet alakulna ki, és lehetlenné válna a komoly munkavégzés. Egy úgynevezett „virtuális országos egyházmegeye” vagy központi LMK létrehozása ellen sokan tiltakoztak. A javaslatot végül elvetettük azzal a kiegészítéssel, hogy a törvényeszeveg megerősíti a már említett határozatot, mikor kimondja: „A lelkesi munkaközösségeken való részvétel a lelkesek kötelező továbbképzésének része.”

Összintén örülök a megszületett egyezésnek, „a testvérek egységének”. Azonban az egész törvényalkotó munkát, megszületett törvényeinket, legyenek jók vagy kevésbé hasznosak, végigkíséri az aggodalom: vajon mennyire vesszük majd komolyan egyházi rendelkezéseinket? Törvénykönyvünket, mely azzal a szándékkal születik, formálódik újjá, hogy a Szentírásnak nem ellene mondvá, de a benne nem szabályozott, modern világunkra vonatkozó konkrét feladatainknak, szolgálatunknak medret adjon.

Amikor a törvényhozó szigorítani készül a meglévő szabályokat, abból a keserű tapasztalatból indul ki, hogy nagyon sokan nem tartják be őket. Keresik, keressük a kiskapukat. Valóban látható rajtuk a földön küzdő egyház kettős arca: egyszerre igaz és egyszerre bűnös. Igaz, ha „az az indulat” (Fil 2,5) és az a Lélek (Róm 8,14) nyilvánul meg bennünk, amely Krisztus Jézusban is megvolt, és hamis, ha nem rá figyel, nem őt követi, nem benne él, és nem neki szolgál.

Végezetül az a reményem, hogy mégis hasznos munkát végeztünk. A viták hevének kikristályosodott egy egység, amely a zsoltár utolsó igéinek biztatása szerint áldás forrásává lehet.

hírmondó

Szerkesztette:
MUNTAG ANDRÁS

A 2006. évi általános tisztújításról

Egyházunkban a jövő esztendőben lezárul egy hatéves periódus. Presbitériumok és tisztségviselők, felügyelők és küldöttek 2001-ben kapott megbízatása jár le, s helyük betöltésére választásokot kell kiírni.

A választások első lépcsőjében az egyházközségekben kell lebonyolítani a választásokat. Március végéig kell összehívni a választó közgyűlést. Ennek időpontjáról – egyeztetés után – az országos és az egyházmegyei jelölőbizottságok döntenek. Az egyházközség saját tisztségviselőin kívül ekkor kell leadni a gyülekezet szavazatát az esperesre, az egyházmegyei felügyelőre, valamint az országos felügyelőre is. Az új egyházközségi elnökségekből és a megválasztott egyházmegyei küldöttekből ezután össze tud ülni az egyházmegyei közgyűlés, melyet az újonnan választott egyházmegyei elnökség vezet.

A második lépcsőben – június végéig – az egyházmegyei közgyűlés választja meg tisztségviselőit és küldötteit. Ezzel egy

időben újabb egyházközségi közgyűlésen kell az egyházkerületi felügyelőt megválasztani. Így áll össze az új egyházkerületi közgyűlés. A harmadik lépcsőben – szeptember végéig – az egyházkerületi közgyűlés alakul meg, és folytatja le választásait. Végül az év utolsó negyedében kerül sor a negyedik lépcsőre: az országos testületek megalakulására és az országos tisztségviselők megválasztására.

A választások titkosak, ami azt jelenti, hogy az összehívott közgyűlésen az egyházközség pecsétjével ellátott szavazólapon, a saját nevünk feltüntetése nélkül kell megjelölni azt, hogy melyik jelöltet tartjuk az adott tisztségre legalkalmasabbnak. A közgyűlésen sok ilyen szavazólapot kell kitölteni, hiszen presbitériumot, tisztségviselőket, a négy egyházkormányzati szintnek megfelelő felügyelőt, továbbá esperest is kell választani. A jelöltekre a jelölőbizottság gyűjti az ajánlásokat. A választási törvény leírja, hogy a jelölőbizottság mely testületeket keresi meg levélben az ajánlásra való

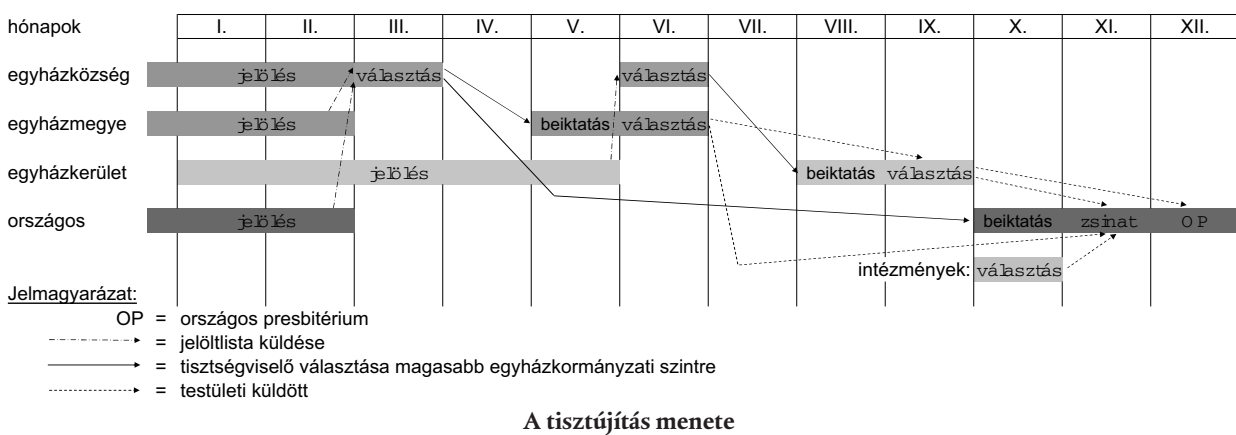
felhívással, de bármely egyháztagnak joga van ajánlásával a jelölőbizottságnál jelentkezni.

A jelölőbizottságok munkája nagyon megkönnyítheti a közgyűlés lefolyását. Ha túl sok a jelölt, akkor nehezebb választani: a szavazatok szétosztódnak a jelöltek között. Ezért az lenne szerencsés, ha eggyel, legfeljebb kettővel több közül kellene választani.

A választásokat a zsinat azzal szeretné megkönnyíteni, hogy választási útmutatót állít össze. Ebben közérthető nyelven szeretnénk megfogalmazni a választási szabályait, a várható buktatókat és az eljárást megkönnyítő ötleteket.

A megválasztott testületek és tisztségviselők beiktatásuk után azonnal megkezdhetik munkájukat. A leköszönő testületek, tisztségviselők és a választó közgyűlés fegyelmzett munkájában reménykedve sok erőt kívánunk mindenkinek a következő hat esztendőt megalapozó választási évhez.

■ MUNTAG ANDRÁS

Szabadság – rendezett keretek között

Törvény az egyházi jogszolgáltatásról

■ DR. HIDAS JÁNOS

Az elmúlt évek jogalkalmazási tapasztalatai egyértelművé tették, hogy a jelenleg hatályos, az egyházi bírásokról szóló 1997. évi X. törvényhez képest egyszerűbb, átláthatóbb, a gyakorlatban jobban alkalmazható és főként hatékonyabban végrehajtható eljárási törvényt kell megalkotni. Az új törvény, amely *Az egyház törvényes rendjének és békéjének megőrzéséről* címet viseli, egyrészt meg kívánja őrizni a korábbi törvény pozitív tapasztalatait, másrészt alapoz a zsinat bizottságai által megfogalmazott elvekre, illetve a „soproni bizottság” munkája során rögzített célkitűzésekre, továbbá az azokkal összefüggésben megfogalmazott támogató és kritikai észrevételeket is igyekszik figyelembe venni.

A törvény talán legjelentősebb újítása, hogy a Magyar Köztársaság polgári perrendtartásáról szóló 1952. évi III. törvényt hívja segítségül az egyházi bírósági eljárás során. A hivatkozott állami törvény bizonyos rendelkezéseit kötelezően alkalmazni kell. Ezeket tételesen felsorolja egyházi jogszabályunk. Van olyan rendelkezése a *Polgári perrendtartásnak*, amelynek alkalmazása kifejezetten tilalmazott, a harmadik csoportba

pedig azok a szabályok tartoznak, amelyekkel kapcsolatban az egyházi bíróságnak kell mérlegelnie, hogy segítségül hívja-e őket az eljárása során, vagy sem.

A törvény a bíróság központi szerepét erősíti meg, és ezt arra alapozza, hogy egyházunk törvényes rendjének és békéjének megőrzéséhez elengedhetetlen egy erős és jól működő bíróság. Ehhez szükséges a megfelelő költségvetési forrás biztosítása is, amely az adminisztratív szemlélyi és tárgyi feltételeket is magába foglalja. A bíróság központi szerepét teszi egyértelművé az is, hogy bármely ügytípus esetén az ügyet lezáró végleges döntést – ha a jogorvoslati lehetőségekkel élnek az érintettek – csak a bíróság hozhat. E tekintetben a további ügytípusok – a törvényességi felügyeleti eljárás és a fegyelmi eljárás – mint egy a bírósági eljárást megelőző igazgatási jellegű eljárási rend, ez azonban nem zárja ki azt a körülményt – és várhatóan a gyakorlat is ezt fogja alátámasztani –, hogy az ügyek egy meghatározó része bírósági eljárás megindítása nélkül lezárul majd.

Jelentős újítása a törvénynek, hogy minden egyházi jogszolgáltatási szerv jogerős határozatát az egyház hivatalos lapjában, az *Evangelikus Közönyben* közzé kell majd tenni. Ez azt a célt kívánja szolgálni, hogy mindannyian naprakészen tudjunk eligazodni a jogalkalmazás fontos kérdéseiben.

A fegyelmi tanácsok létrehozásának az a célja, hogy a kisebb súlyú vétségek esetén célszerűen rövid, egyszerűsített eljárás keretében lehessen végleges döntést hozni. A fegyelmi tanács döntésével szemben a sérelmet szenvedett fél bírósághoz fordulhat.

Alapvetően változik meg az ügyészek szerepe is, akik az új törvény rendjébe illeszkedően és a korábbi elvárásoknak megfelelően valóban a törvényes rend őrei lehetnek. A törvényességi felügyeleti eljárás keretében lehetőségük és kötelességük lesz ugyanis, hogy törvényesítés esetén felügyeleti eljárást kezdeményezzenek, amelynek végén határozattal kötelezhetik a törvényesítő egyházi szervezet, személyeket a törvényes rend megtartására. Az ügyész határozatával szemben is bírósághoz lehet fordulni jogorvoslatért.

A törvény külön szabályozza a végrehajtás kérdését, amellyel kapcsolatban a korábbiakban jelentős problémák merültek fel. A tapasztalat ugyanis az volt, hogy gyakran nehezen volt kikényszeríthető egyes döntéseknek a végrehajtása. Külön szabályozza a törvény az ügyvezetett különleges eljárásokat, amelyek közé olyan eljárások tartoznak, amelyek indokolják, hogy rövidebb, gyorsabb, egyszerűbb ügymenetben szülessen döntés, például a választási panaszokkal kapcsolatos eljárás, továbbá a törvényességi felügyeleti és fegyelmi eljárások során hozott határozatok felülvizsgálata.

A törvény hatályba lépésétől összességében az ügyintézés gyorsítását, az egyszerűbb és hatékonyabb eljárást várhatjuk. A jogalkotással világossá kell tenni azt, hogy a törvényes rend megtartása nem csupán lehetőség, hanem mindannyiunk számára kötelezettség is. Kötelezettség azért, hogy minél többünk számára váljon egyértelművé, hogy a szabadságot, jogainkat csak a jól meghatározott rendben belül lehet megfelelően gyakorolni.

150 éves a Károli Gáspár Református Egyetem

◀ Folytatás az 1. oldalról

„Adatok halálat az Úrnak!” – énekelte az egyetem Soli Deo Gloria kórusa a hit-tudományi kar Ráday utcai, zsúfolásig megtelt dísztermében. Az ünnepi közgyűlés kezdetén dr. Bölskei Gusztáv püspök Jn 1,43–51 alapján hirdette az igét. A Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkészi elnöke a találkozás és a párbeszéd fontosságát emelte ki mint olyat, ami egy egyetem lételeme is kell, hogy legyen. Saját, felvállalt identitás és igazi dialógus nyomán alakulhat ki valódi közösség Isten és ember, ember és ember között. Ahol ez megvalósul, ott valóban van okunk hálát adni.

Hálaadással idézte fel a múltat ünnepi beszédében dr. Szűcs Ferenc rektor is, aki a kezdetekre emlékezett. Tisztelettel szövegezte a protestáns egyetem két alapítójáról, Török Pál református és Székács József evangélikus püspökről. Szintén említette a közös kezdetet a „nagyobb testvért” között beszédében dr. Szabó Lajos, az Evangelikus Hittudományi Egyetem rektora. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem képviselőjében felszólaló dr. Kránitz Mihály rektorhelyettes az egyházi felsőoktatási intézmények szorosabb együttműködését mondta kívánatosnak.

A köszöntések után következett a laudáció felolvasása (dr. Hafenschter Károly életét és munkásságát dr. Karasszon István, az ösztövségi tanszék vezetője méltatta), ezt pedig a Károli Gáspár Re-

formátus Egyetem százötven éves jubileumának alkalmából odaítélt díszdoktori oklevelek átadása követte. Dr. Hafenschter Károly mellett dr. Jan Peter Balkenende professzor, a Holland Királyság miniszterelnöke; dr. Abraham van de Beek holland professzor, illetve honfitársa, dr. Hinrich Stoevesandt lelkész; dr. Gerd Theissen német teológiai professzor, valamint dr. Juhász Tamás kolozsvári református teológus és dr. Kósa László művelődéstörténész, egyetemi tanár részesült a kitüntetett címben. Ugyancsak díszdoktori oklevelet kapott Sir John M. Templeton jogi végzettségű brit üzletember, akit hajlott kora sajnos megakadályozott abban, hogy jelen legyen az ünnepi eseményen.

A díszdoktorok nevében dr. Jan Peter Balkenende holland kormányfő mondott köszönetet. Felszólalását magyarul kezdte, majd „azok miatt, akik ezt a nyelvet nem beszélik”, angolra váltott – szavait azonban sajnos nem tolmácsolták...

A rendezvényt dr. Szabó István püspök zárta, hangsúlyozva, hogy a tudományos élet hazai és külföldi képviselőit valójában nem az egyetem tisztelte meg díszdoktori címmel, hanem ők tisztelték meg az intézményt azzal, hogy elfogadták az oklevelet.

A Károli-egyetem ünnepi eseményeinek rangjáról árulkodik az a tény, hogy a Magyar Nemzeti Bank október 4-én az évforduló tiszteletére ezüst emlékműt bocsátott ki.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Előtérben négyen a díszdoktori cím várományosai közül (balról jobbra): Jan Peter Balkenende, Abraham van de Beek, Hafenschter Károly és Juhász Tamás

Szemelvények a Károli Gáspár Református Egyetem történetéből

A Kálvin téri templomban az egyházkerület nevében Báthory Gábor helyettes szuperintendens – esperesek, gondnokok, lelképásztorok és nagyszámú gyülekezet előtt – 1855. október 10-én nyitotta meg ünnepélyesen a pesti teológiai intézetet – tizenöt éves hallgatóval.

Az ellenreformáció idején, egészen a türelmi rendeletig (1781) a református egyháznak Budán és Pesten sem gyülekezete, sem kollégiuma nem lehetett. A század végén merült fel a pesti protestáns egyetem felállításának a gondolata. Ez a terv az 1848-as forradalom és szabadságharc, illetőleg annak bukása miatt nem valósulhatott meg. Amint lehetett, a korábban Kecskeméten folyó lelkészképzést 1855 augusztusától Pestre helyezték át. Ez örömmel volt a reformátusok és az evangélikusok számára egyaránt, mert azt jelentette, hogy végre az ország fővárosában is otthon kapott a protestáns teológia és művelődés.

Az intézet igazgatója, lelke és gazdája Török Pál pesti lelkész volt. A jó nevű tanárok vonzották a hallgatókat. Évről évre újabb tanszékeket állítottak fel, és a teológiai akadémia külföldön is hírnévre tett szert.

Kezdetben az egyházközség termeiben folyt az oktatás, sőt a professzorok saját lakásukban is tartottak előadásokat. A Kálvin téri templom mellett 1863-ban épült fel az a kétemeletes épület, amely 1912-ig adott otthont a teológiának. A 20. század elején ezen helyiségek szűkösknek bizonyultak. Darányi Ignác egyházkerületi főgondok munkája nyomán 1909-ben jelentős előrelépés történt: az egyházkerület bérbé vette, majd megvásárolta a kincstártól a ferencvárosi dohánygyár Ráday utcai telkét a rajta lévő épülettel együtt. November 2-án avatták fel a teológiai akadémia Ráday utcai új épületét, miután szeptember 16-án a főiskola megkezdte itt a működését. Megnyílt az internátus, megfelelő helyet kapott a püspöki hivatal, a Ráday Könyvtár és az egyházkerületi levéltár.

A református teológiai akadémia fennállásának százéves jubileumát 1955-ben ünnepelték. Az intézményegyesítés 1979-ben vette fel a Ráday Kollégium nevet. Az egyházkerületi közgyűlés 1978-ban határozta el a bővítést és az újjáépítést. A régi épület teljes felújítása 1983 és 1987 között történt. (A világon másodikként biblíamúzeum is nyílt az épületben.)

Az 1990. évi XXIII. tv. 5. paragrafusára alapján hozott 30/1990. (III. 21.) számú országgyűlési határozat 1990. július 1-jétől a Budapesti Református Theológiai Akadémiát is egyetememmé nyilvánította. Ezen a bázison a református zsinat 1993. február 24-i ülésén alapította meg a Károli Gáspár Református Egyetemet a Budapesti Református Teológiai Akadémia bővítésével és a Nagykőrösi és Dunamelléki Református Hitoktató és Tanítóképző Főiskola főiskolai karként történő csatlakozásával. Megalapították a Bölcsészettudományi Kart, 1998-ban pedig megkezdte működését az Állam- és Jogtudományi Kar. A Hittudományi Karon teológus-lelkész és vallástanárr szakon folyik hat-, illetve ötéves, egyetemi szintű alapképzés.

▶ A <http://www.reformatus.hu/archiv/2005/150.htm> oldal felhasználásával

Ha már írok róla, a legkevesebb, hogy könyvet kellene írnom *Hafenscher Károlyról* (aki nekünk kora ifjúságunktól Hafó – ha pedig nagyon komolyra vettük, akkor Károly – volt). A róla írt könyvemben azután az ő művei dominálnának... Nem tudok arról, hogy a bizalmas megszólítás ellenére akár fiatal, akár öreg valaha is ne adta volna meg számára a tiszteletet. Lehet, hogy termete is tiszteletet parancsolt, elsősorban mégis megjelenése, kisugárzása volt mindig a meghatározó.

Újjonc cserkész voltam, amikor megismertem; ő ekkor még nem ismert. Teológusként érkezett Paksra 1946-ban, a 16-os faszori cserkészcsapat táboraiba. Este a táborozásnál a „Hej, halászkok...” kezdetű dalt énekelte. Ámultunk a gyönyörűségétől. Később már kevésbé voltunk lelkesek, amikor napos tisztként szemlét tartott, és kidobálta a kispárnákat a sátorból. Hogy ne puhuljunk el. Szigoráról legendák keringtek. De elsősorban magával szemben volt igényes.

Azután már az egyházban, ifjúsági bibliorákon, konferenciákon találkoztunk. Hírlett, hogy az etika a szűkebb szakterület, de mi úgy láttuk, hogy mindenben, ami minket érdekel, otthon van. Fóton, Gyenesdiáson nem lehetett nélküle elképzelni ifjúsági konferenciát. Büszkéek voltunk rá, hozzánk tartozott. Mi is csodálunk, hogy hazajött Amerikából. Egyszerűen beszélt erről. Nem titkolta, hogy hite, hazaszeretete, erkölcsi felfogása mellett fontos volt, hogy valaki várta itthon, akit az Úristen társául rendelt egy életen át. Nélküle minden kiváló adottsága ellenére sem sikerülhetett volna ilyen nagy ívűre a pálya...

Örülök, hogy ismerhettem a szüleit. Gyermekek iránti szeretetük segítette megérteni a Hafó-rejtélyt. Azt, hogy abszolút „szellemi lény volta” mellett képes volt őszinte szeretettel körülvenni a szűkebb és tágabb családot éppúgy, mint gyülekezete tagjait, főleg az elesetteket, a rászorulókat. Büszke vagyok rá, hogy 1954 óta (ekkor került a Deák térre) nemcsak folyamatos a kapcsolatunk, de talán – némi szerénytelenséggel – barátjának is tekinthetem magam. A barátság sem mindig könnyű „műfaj”. Élünk át

HAFÓ

együtt, főleg a Deák téri presbitériumban, kríziseket is.

Végigdolgozta a 20. század második felének Magyarországon a nehéz évtizedeket. Minden püspöknek, minden egyházkormányzásnak szüksége volt rá, miként gyülekezetének is. És ő dolgozott. Nem volt „ellenálló”, de behódoló sem. Tisztelessége mellett a munka, a teljesítmény volt a titka és a védőbástya. Úgy vélem, ezért bízott meg benne teljes mértékben 1957-ben *Ordass Lajos* is. Pedig ő nehezen állt szóba azokkal, akiket korábban *Dezséry László* is becsült, illetve foglalkoztatott.

A felejthetetlen 1957-es esztendőben *Ordass Lajos*, *Keken András* és *Hafenscher Károly* váltotta egymást a Deák téri szószéken. Hafó nemcsak állta a sarat (később is, amikor a szintén kiváló igehirdető *Káldy Zoltán* lett a püspök), de fokozatosan a leginkább elismert igehirdetők egyike lett.

Otthon volt a szószéken. A leg-hosszabb ideig *Káldy Zoltán* mellett kellett helytállnia. Nem volt könnyű. Talán az a konfliktusuk volt a legviharosabb, amikor a püspök odaigért a filharmonikusoknak a templomot úgy, hogy belépőjegyet is árulhatnak. Hafó tartotta magát a presbitérium döntéséhez: adomány van, belépőjegy nincs. Még barátai közül is szembefordultak vele néhányan; mások a püspök haragjától félve nehezteltek meg rá, nem is értették, hogy az óvatosságnak elkönnyvelt lelkesítés miért ilyen zsilárd. Pedig csak egyszerűen tisztességes volt, mint ahogyan akkor, amikor minket nevelt cserkészként.

Nem akarom megbántani sem a „genfiakat” (mint ismeretes, többen szolgáltak hosszú ideig a Lutheránus Világszövetségben), sem a nemzetközi egyházi életben másutt tevékenykedő lelkészeket, de úgy vélem, hogy a nemzetközi szinten Hafó a legismertebb magyar

evangelikus teológus. Pályáján bizonyára sokat segített kimagasló nyelvtudása is. Tagja volt többek között a vatikáni egyes bizottságnak, és bár számos konferencián képviselte hazánkat, egyházunkat, mindig itthon élt, és mindig gyülekezeti lelkész maradt. Mi jól jártunk így a Deák téren, ám kétségtelen, hogy más társadalmi rendszerben, más egyházban még jelentősebb teljesítményt nyújthatott volna. Osztozott tehát számos 20. századi magyar tudós sorsában.

Életútja azok véleményét erősíti, akik elvetik a megalkuvást, de a morálisan nem vitatható ellenállásnál – a közösséget gazdagító teljesítmény miatt – többre becsülik az értelmiségi alkalmazkodást.

Nemcsak kiváló igehirdető volt, hanem a homiletika és az ökumenika avatott professzora is. Sokan sokat tanultak, tanultunk tőle. Mindig alaposan készült, részletes jegyzeteket írt, de szabadon adott elő, illetve prédikált. Ökumenikus nyitottsága és felkészültsége a terület egyik legismertebb teológusává tette. Gyarlóságunkat jelzi hittudományi egyetemünkkel való konfliktusa. Annál nagyobb öröm, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem, ahol szintén sokat tanított, díszdoktorrá avatta dr. *Hafenscher Károlyt*. Nemzedékek fognak még gyarapodni értékteremtő, értékörző munkássága által. Talán amit elvett tőle a történelem, a politika, azért kárpótlást kapott a családban, feleségében, gyermekeiben, illetve munkatársaiban. Olyan lelkészekkel dolgozhatott szoros kapcsolatban, mint *Keken András*, *Harmati Béla*, *Pintér Károly*, *Takácsné Kovácsné Zelma*... Szellemi műhely volt ez a javából, amelynek a morzsáiból is jó volt részesedni.

Gratulálunk! Köszönjük, Hafó! Tartson meg sokáig az Úristen!

■ FRENKL RÓBERT

Részletek dr. Karasszon Istvánnak a díszdoktorrá avatott *Hafenscher Károlyt méltató laudációjából*:

Dr. *Hafenscher Károly* személyében több mindent és több mindenkit tisztelhetünk. Tiszteljük mindenekelőtt az evangélikus egyházat, azt a testvéregyházat, amely számunkra a „semper alter idem”, a mintegy második én szerepét töltötte be, sorsunkban osztozott – s amelynek *Hafenscher Károly* mindig hűséges fia és genuin képviselője volt. Tiszteljük az életművet, s benne saját közelmúltunkat is: a 20. század második felének keresztyén biznyságtételét és teológiai tudományát, amely – Istennek hála – a legnehezebb és legellenségesebb időben is hangzott, és igaz tanúság volt Jézus Krisztus mellett. Ünnepeleljük *Hafenscher Károly* személyében a magyarországi és világméretű ökömenét: a felekezeti öntudat és a keresztyén egység harmóniáját, hiszen ünnepeleltünk mindkettőt szívügyének vallotta, és minden tetteben gyakorolta is. (...)

Hafenscher Károly 1926. július 6-án született; neveltetése és tanulmányai a legszébb evangélikus hagyományokat idézik, hiszen a Faszori Evangélikus Gimnáziumba járt, majd a soproni teológiai karon tanult teológiát. 1948-ban Gettysburgban tanult ösztöndíjjal. A sors fintoraként kivándorló-útlevélet kapott a hatóságoktól, de ő hangsúlyozottan haza akart térni – nyilván kalandvágyból. E szófordulatot bizonytalannal nem tartja senki tréfásnak, aki tudja, hogy 1948 Magyarországon a fordulat éve volt: egy életre szóló, nem kívánt „nagy kaland” következett az immár kommunista Magyarországon. Szintén kalandosnak nevezhető, hogy *Hafenscher Károly* jóformán egész életében a Budapest-Deák téri evangélikus templom szószékéhez kötődött. Csupán a püspökök személyének változásán szemléltessük most ezt a hatalmas történelmet: *Ordass Lajos*, *Dezséry László*, *Káldy Zoltán* és végül *Harmati Béla* püspökök nevei mutatják, hogy a Deák téri lelkész egy félszázados egyháztörténelmet mondhat el memoárjaiban. A történelem nehézségeiről és buktatóiról nem kell most szólnunk; valljon ő! Mi csak említsük meg, hogy e történelemben nemcsak keresztyének, de embernek maradni is embert próbáló feladat volt.

Embernek és keresztyéneknek maradni *Hafenscher Károly* számára mindig azt jelentette: egészen, osztatlanul megélni az emberséget és a keresztyénséget. Ő mindig is annak a tanítója volt, hogyan lehet valaki a legmagasabb szinten teológus, s utolsó, legkisebb megnyilvánulásában is az. A gyülekezet látogatásától a teológiai akadémián (így a mi intézményünkben is) végzett professzori feladatig minden egy és ugyanazon hit cselekedete. Már doktori disszertációja is erről szólt (*Igehirdetésünk tartalma és szándéka ma*, 1967), de a tudományos értekezés aranyfedezete egy egész élet! A tanulmány írása mellett ugyanúgy meg kell komponálni egy istentisztelet szép és ékes rendjét – a talán szokatlan ígét magától az ünnepelettől vettem.

Egységben megélni az életet és a hitet: a tettek embere ugyanakkor hihetetlenül termékeny író; nem véletlenül kapta meg a Magyar Újságírók Szövetségének Aranytoll kitüntetését. Úgy gondolom, sokan adtak és adnak hálát azért a fáradhatatlan munkáért, amellyel a *Lelkipásztor* című folyóirat szerkesztőjeként hosszú ideig informálta a magyar olvasóközönséget a legmodernebb egyházi és teológiai eseményekről, s az információt a szükséges kommentárral is ellátta. Bibliái textusokhoz, eseményekhez vagy témákhoz kapcsolódó írásait számba venni is óriási munka lenne, de csupán egy baráti beszélgetés is a hasznos információk áradatát jelenti esetében.

Egységben megélni a keresztyén hitet és életet, a különböző felekezetekben egyazon Úr Krisztusnak a szolgálója lenni – e feladat mindig is mozgatta *Hafenscher Károlyt*. Mindezt a professzionális ökömené szintjén is, hiszen a Lutheránus Világszövetség és a Vatikán párbeszédében bizottsági tagként több mint egy évtizedig működött közre, s írásai megjelentek a frankfurti Lembeck kiadónál. Idehaza az Ökumenikus Tanulmányi Központ oszlopos tagjaként a fordulat utáni egyházi és társadalmi élet kérdéseire keresett és keres választ. S nem hanyagolható el a stílus sem: a stílus maga az ember. A legmagasabb és legudvariasabb diplomácia megfogalmazásaiban éppúgy föllelhető, mint a keresztyén hit egyenessége és őszintesége. (...)

„Nem nélkülözhetjük a sajátos protestáns hangot!”

► A hét elején díszdoktori címmel kitüntetett dr. *Hafenscher Károlyt* evangélikus egyházunkban, illetve az *Evangelikus Élet* olvasói számára aligha kell bemutatni. A széles látókörű, több nyelven beszélő lelkész, teológiai tanár nyugdíjba vonult ugyan, de nyugalomba nem: ma is sokan fordulnak hozzá – szerkesztőségünkhöz hasonlóan – szellemi „munícióért”. Úgy véljük, egyházunk egésze számára megtisztelő, hogy munkásságát most református testvéregyházunk egyetemén is elismerték.

– *Professzor úr, hogyan fogadta díszdoktorrá avatásának híreit?*

– Nyolcvan évemet figyelembe véve, örül az ember, ha „még emlékeznek rá”, de örömmel fogadtam azért is, mert régi vágyam, hogy a klasszikus protestantizmus két ága – az evangélikus és a református – közelebb kerüljön egymáshoz. Amikor csaknem egy évtizeddel ezelőtt a teológiai bizottság elnökeként zsinatunk tagja voltam, felvettem a kérdést: nem lehetne-e az 1838-as nagyerezdi egyezséget újra megerősíteni? Ezt 1914-ben – technikai és pénzügyi elmentések miatt – mi bontottuk föl, s bár csak a két dunántúli egyházkerületet kötötte össze, egyházunk egész népe magáévá tette, természetesnek tekintve a közös úrvacsoravételt és a szószékcsere lehetőségét. Azt kértem, hogy alakuljon meg egy református és egy evangélikus bizottság ennek újratárgyalására. Ezt az akkor sajnálatos módon „elnapolt” javaslatot ma is indokoltan tartanám megvitatni.

– A Magyarországi Evangélikus Egyház ökumenikus tanácsadójaként a professzor urat ugyanakkor gyakran vádolták azzal, hogy elsősorban a katolikus egyház felé nyitott...

– Ez nem meglepő, hiszen 1973 és 1984 között részt vettem a Lutheránus Világszövetség és a római katolikus egyház közös bizottságának munkájában, és a megigazulásról szóló közös nyilat-

kozával zárult ottani munkánk – érthető módon – folyamatosan nagy publicitást kapott. Arról azonban szó nincs, hogy eközben úgymond hűtlen lettem volna református testvéreinkhez.

Református vonatkozásban sokrétű és hosszú múltra visszatekintő személyes kapcsolatokat sorolhatnék, kezdve azzal, hogy három hétig „cserediák” voltam Sárospatakon. Amikor Kecskeméten voltam káplán, szintén igen jó viszonyban voltam a környékbeli református szolgatársakkal. Minden hónapban egyszer közös lelkési bibliorát tartottunk. Később azután prédikáltam a Kálvin téren, a Szabadság téren, a debreceni Nagytemplomban, Pápán, Miskolcon és másutt, miként számos előadást is tartottam református testvéreink felkérésére. Érdekességképpen említem, hogy egy éven keresztül én írtam a meditációkat a *Igehirdető* című kolozsvári református lapba. Számomra természetes volt, hogy egyformán jó személyes kapcsolatban álltam a főváros mindenkor református lelkészeivel, nem utolsósorban *Pásztor Jánossal*. Amikor ösztöndíjasként Amerikában volt, akkor kerültem a Ráday utcába, ahol az ő tanszékén tanítottam hét féléven át ökumenikát.

– *Díszdoktori oklevélük átvételének másnapján, kedden – azaz lapzártánk után – a kitüntetettek székfoglaló előadást tartanak a Ká-*

rolí Gáspár Hittudományi Egyetemen. Ön miről fog értekezni?

– Előadásom címe: *Ugyanazon Krisztus uralma alatt élünk – ugyanabban a csónakban evezünk ma*. A cím első tagja – Sub uno Christo – az *Ágostai hitvallás* bevezetőjéből való. Nem véletlen, hogy az ökumenében gyakran szoktunk hivatkozni erre a mondatra, miként újabban előszerezzel idézzük az „egy csónakban evezünk” kifejezést is. Ezzel a címmel (*Rowing in One Boat*) 1999-ben jelent meg *Lukas Vischer* egy könyve. A neves református szerző ezt úgy értette, hogy ma minden keresztyén felekezet alatt a szekularizáció tengere hullámszik. Előadásom címe tehát egyaránt utal a közös hitbeli vonásokra és közös társadalmi beágyazottságunkra.

– *Egy református díszdoktori címmel kitüntetett evangélikus teológustól talán még azt is szabad megkérdezni: volna-e tanácsa a két felekezet vezetői számára?*

– Úgy vélem, hogy a hangsúlybeli és kegyességbeli különbségek ellenére is jobb kapcsolatot kell ápolnunk egymással. Én el tudnám képzelni, hogy a jövőben újra legyen közös teológiánk, vagy legalábbis legyenek közös fakultások olyan tárgyak esetében, amelyeket botoság külön tanítani Zuglóban és a Ráday utcában. Erősíteni kellene a kapcsolatokat a lelkészek és a gyülekezetek szintjén is. Mert nem nélkülözhetjük a sajátos protestáns hangot! A „néma egyház” nem lehet protestáns modell!

– *Amikor az ismertség elismertséggel is párosul, a klasszikus szabály szerint ezek alanyát is sürgősen meg kell kérdezni, hogy mit tart önmagáról. Ha a professzor úr olyasvalakivel találkozik, aki semmit nem tud a munkásságáról, mit tartana fontosnak elmondani D. dr. *Hafenscher Károlyról*?*

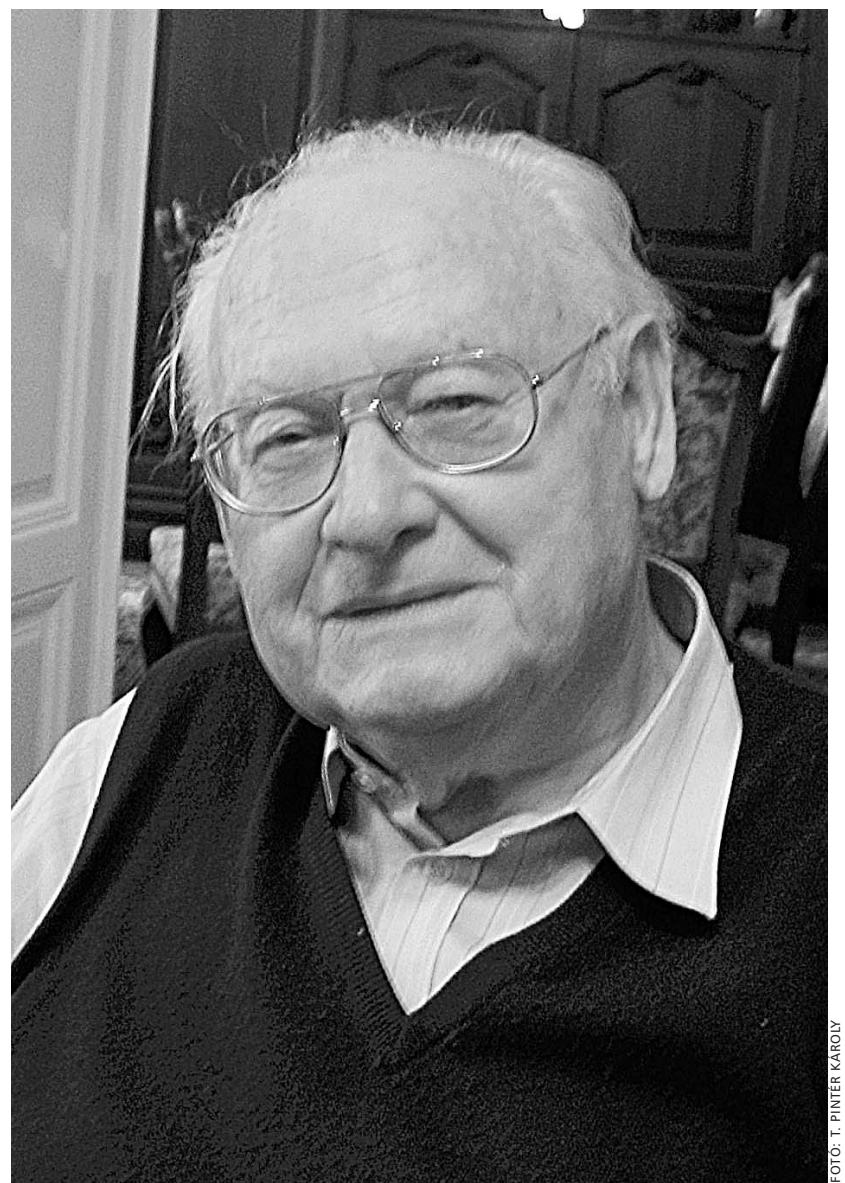

FOTO: T. PINTÉR KÁROLY

– Nyugdíjaskorban lévő evangélikus lelkész vagyok, akinek két vonalon futott az élete. Az egyik szál a Lutheránus Világszövetséggel kapcsolatos, a másik egy budapesti gyülekezethez kötött. Harmincöt éven át voltam lelképásztor a Deák téren. Nemzetközi egyházi konferenciákon sokszor az egyedüli voltam, akinek volt gyülekezeti tapasztalata. Amikor viszont hazajöttem, akkor el

tudtam mondani, hogy ez vagy az a kérdés miként néz ki, miként hangzik a lutheránus világban. Keddi biblioráim első húsz percében mindig a világ keresztyénységének a történéseit ismerttettem. Ezeknek a „húszperceseknek” az anyaga ott van könyvespolcom alján. Bekötve tizennyolc kötet...

– *Pillanatnyilag...*

■ Lejegyezte: T. PINTÉR KÁROLY

Az Úr csodásan működik

Sokszor megtapasztalhattam már Istenünk óvó segítségét, konfirmálásom óta pedig ezt tudatosan meg is élem. Az elmúlt héten mégis megállásra és gondolkodásra késztetett valami, ami velem és két családtagommal történt.

Pár éve van jogosítványom, de mivel kocsim nincs, kevés lehetőségem adódik arra, hogy vezessek. Így amikor otthon voltam Győrben a szüleimnél, gondoltam, kihasználom a lehetőséget, és a bátyám autójával „kirándulok” egy kicsit. Elindultunk édesapámmal és a bátyámmal abba a kis faluba, ahol felnőttem. A jól ismert, ezerszer megtett út azonban más képet mutat akkor, ha csak utasként ül valaki a kocsiiban, és más akkor, ha a kormányt fogja. Ez lett az én vesztésem is. A jól ismert, veszélyes kanyart bizony nem a megfelelő sebességgel közelítettem meg, így aztán fejre álltunk. De egyik karcolást leszámítva semmi bajunk nem esett.

Ehhez semmi köze nincs a szerencsének. Itt bizony az történt, hogy Istennek még terve van velem, és nem hagyta, hogy baj történjen. Sokkal rosszabbul is járhattunk volna. Ez azonban csak napok múlva tudatosult bennem. Amikor pár órával a baleset után hazaértünk, bátyám – aki egyébként nem vallásos – csak ennyit mondott: „Új autót bármikor vehetünk, de életet nem.” Hallottam én, hogy mit mond, de nem fogtam fel. Két nap múlva a lelkesem hívott, érdeklődött, hogy mi van velem (két embert értesítettem a balesetről, az egyik ő volt). Ezután kezdtem gondolkodni. Ennyi idő kellett, hogy visszajöjjenek a képek, hogy mi is történt. Bizony nagyobb baj is megeshetett volna. És akkor „kikerültünk” két hatalmas fát (pontosan a kettő közé bukdácsoltam) és egy betontuskókkal megerősített villanyoszlopot; a kocsit sem nyomódott annyira össze, hogy beszorított volna minket.

Ekkor értettem meg a bátyám mondatát, és ekkor estem pánikba. Hiszen én,

aki sok-sok embernek elmondtam már, hogy a saját életünkkel sem tehetünk azt, amit akarunk, másokét meg végképp nem veszélyeztethetjük, és nem tehetjük tönkre, bizony ezt tettem. Veszélybe sodortam az édesapám és a bátyám életét. A felismerés aztán további gondolkodásra késztetett.

Miért történt ez tulajdonképpen? Mire figyelmeztet? Képletesen szólva ugyanis kaptam egy új életet. Amelyet a gyakorlatban is meg kellene valósítanom végre. Mert nem elég csak konfirmálni és bizonyos szokásokon változtatni, bizonyos dolgokban megfontoltabban és felelősségteljesebben dönteni. Nekem az egész eddigi életemet hátra kellett volna hagynom már régen. Ezt eddig is tudtam és éreztem. Csak az eddigi változások is radikálisnak és nehéznek tűntek, és nem akartam több nehézséget vállalni. Most aztán kemény lecke árán rá kellett jönnöm, hogy a kis lépések politikája ebben az esetben nem megfelelő. Azon az úton, amelyen a konfirmálással elindultam, most sokkal nagyobb léptekkel kell továbbmennem, és az akadályokkal meg kell küzdenem. Félnivalóm pedig nincsen, hiszen Isten eddig is óvott és vigyázott rám, és hiszem, hogy ez ezután is így lesz.

Ami tanulság lehet mindenki számára, az az, hogy mindig vegyük észre a figyelmeztető jeleket. Én is kaptam. Nem is egyet. De nem törődtem velük. Biztosan érezte már mindenki, hogy ez vagy az a dolog nem véletlenül történt. Ilyenkor álljunk meg egy pillanatra, és gondolkodjunk el azon, hogy mi lehetett az oka. Nehogy később nagyobb pofon árán tudjunk csak talpra állni.

Az Úr csodásan működik, csak mi nem tudjuk ezt elfogadni. Pedig ő jó, és nekünk is csak jót szán. Figyeljünk hát rá, és hagyjuk, hogy vezessen és óvjon minket, mert: Új autót bármikor vehetünk, de életet nem!

■ CZAKÓ KRISZTA

Egy csepp emberség

„A baleseti sebészet azért szép hivatás, mert végzése során a férfi is átéli a szülés élményét.” Huszonnyé évvel ezelőtt fogalmazott így Maninger Jenő professzor úr, az Országos Baleseti Intézet akkori főigazgatója egy ünnepi beszédben.

Sikertelen felvételi után, műtősségként besurranva a tanterembe hallottam ezeket a – pályaválasztásomat véglegesen eldöntő – szavakat. És valóban én is többször megtapasztalhattam már annak örömet, hogy részes lettem a teremtés csodájában. Abban, ahogy a beszállított, összetört és véres, majd az intenzív osztályon kötések és csövek által deformált testben ismét felragyog a lélek fénye, és megadatik az új kezdés lehetősége.

Persze más ez a „szülés”. Nemcsak egy ember – az anya, a baleseti sebész – küzd a sérültért, hanem vele együtt kollégák: társzakmák képviselői, asszisztensek, nővérek, gyógytornászok is, akik rendszerint nem kerülnek a reflektorfénybe. És másként cseng utána a kérdés is: „Mi lesz a gyerekből?” Mert hiába a sürgősségi ellátás túlterhelt szakembereinek minden igyekezete, a társadalom terheinek ide koncentrálása, ha a sérülést, szívinfarktust vagy agyvérzést túlélt beteg megfelelő utókezelés híján mégsem tud élni a visszakapott lehetőséggel.

Az egészségeseket is kirekesztő hazai munkaerőpiacon nincs keresnivalója a nem rehabilitált, fogyatékosá vált embertársunknak. Marad neki – ha van – a túlterhelt család, a járadékos lét. S jelentkezik orvosánál, hogy mégis inkább amputálják le visszavarrt karját, mivel úgy magasabb rokkantnyugdíjat remélhet.

Az „újjaszületettekről” is gondoskodnunk kell. Ezt szeretnénk az alapítandó evangélikus rehabilitációs kórházban is végezni.

■ DR. CSERHÁTI PÉTER
Elhangzott a Kossuth rádió szeptember 23-ai, azonos című adásában.

A szenvedés értelme

Naponta szembesülünk az „értelmetlen szenvedés” fogalmával. Tény: szenvedni akkor is nehéz, ha van értelme. Minduntalan le kell küzdenünk a félelem sötét erőit – életünk szüntelen harc a megújulásért. Erőtlenségünk azonban végképp elviselhetetlen, ha nem látjuk értelmét. „Értelmetlen szenvedés...” – mondjuk ilyenkor.

Sajnos tele vagyunk efféle hibás szöfordulatokkal. Hányszor hallani azt is: „Hiszem, ha látom!” Holott a Biblia ezzel teljesen ellentétesen értelmezi a hitet, amely „a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés”. (Zsid 11,1) Pedig nem egyértelmű: ha valamit látok, abban miért kellene hinniem?! Ha valami nyilvánvaló tény, azt miért kellene remélnem?!

S persze ne feledjük azt sem: ha a mennyek országáról van szó, akkor könnyen megeshet, hogy nem hiszünk majd a saját szemünknek sem. Gondoljunk Jézus tanítványaira, akik sok ezer embernek – szinte a semmiből való – megvédése után is így tanakodtak: „Nem hoztunk kenyeret!” (Mt 16,7) Pedig kétszer is látták a kenyérszaporítás csodáját – a saját szemükkel!

Ugyanígy: a szenvedés mibenléte is a hit kérdése, pontosabban: hitünk próbája. Értelmetlen szenvedés nincs. Ennek legfényesebb példája Jób esete. Az ő barátaik képviselik a tipikusan emberi gondolkodást, annak negatív, földhözragadt értelmében. Elifáz álláspontja, amely szerint ártatlanul senki sem szenved (Jób 4,7), számos logikai tévedést rejt, ugyanis nap mint nap irtanak ki becsületes embereket.

A szenvedés értelme nem magyarázható kizárólag a bűn és bűnhődés primitív, ok-okozati rendszerében. Mélyebb misztérium ez, amely azért is szükséges, hogy „a kipróbáltak nyilvánvalókká legyenek közöttetek” (1Kor 11,19), de végső értelmének titka – Istennél van. Jób nagyokos barátai is csak arra voltak képesek, hogy elhomályosítsák Isten örök rendjét, „értelmen nélküli szavakkal” (Jób 38,2). A szenvedés minden emberi útnak a része – olyan ösvény, melynek célja csak a választottak számára tárulhat fel igazán. Jézus ígérete szerint a Párfogó majd megvilágítja elménket: Isten Szentlelke megtanít bennünket mindenre, s eszünkbe juttat mindent, így nem maradunk árván (1. Jn 14,18,26). Csak a hitetlenek nem látják ér-

telmét a szenvedésnek, mert számukra meddő rejteylet marad, hogy pontosan mi is a bűn, az igazság és az ítélet (vö. 1. Jn 16,7–11).

Figyelemre méltó az apostoli felfogás: Pál sohasem prédikálta önmagát (1. 2Kor 4,5), saját szenvedéseivel mégis dicsekszik (1. 2Kor 11,16–33). Pál érti: a szenvedés által a Krisztus ereje lakozik lelkében (2Kor 12,7–10); tudja, hogy Isten hatalma a zivatartban nyilvánul meg igazán (1. Zsolt 29), s hogy „a jelen szenvedései nem hasonlíthatók azhoz a dicsőséghöz, amely láthatóvá lesz rajtunk” (Róm 8,18).

Ez a dicsőség a mennyek országának tisztasága és semmihez sem fogható öröme. Egy „mennyei érzés”, amely már itt a földön is megtapasztalható, hiszen senki sincsen, aki áldozatot hozott az Isten országáért, s „ne kapná vissza sokszorosát már ebben a világban, a jövővilágban pedig az örök életet” (Lk 18,30).

Jézus szerint „hasonló a mennyek országa a kereskedőhöz is, aki szép gyöngyöket keres. Amikor egy nagyértékű gyöngyre talál, elmegy, eladja mindenét, amié van, és megvásárolja azt.” (Mt 13,45–46) Gondoljunk bele: a kereskedő(k) számára minden érték pénzre váltható, s minden áru a meggazdagodás esélyét jelenti csupán. Miféle érzés, micsoda megváltás lehet az, amikor a kereskedőt többé nem érdekli az üzlet, s a harácsolás helyett maga is vásárlóvá válik: mindenét eladva szerzi meg az igazgyöngyöt, vagyis a valódi értéket...

A kereskedő a nyereséget kárnak ítélte a Krisztusért! (Vö. Fil 3,7) Az igazgyöngyért azonban sokszor a tenger mélyére kell úszni. S amikor végre megtaláljuk, megtörténhet, hogy a visszaútra már nem marad levegőnk. S akkor, ott lent, a fénytelen tengerfenéken, ránk tör a sötét éjszaka, a halál pedig rettenetesen nekünk támad. De Isten lehajol hozzánk. Végül, a legvégső előtti pillanatok meghallja kiáltásunkat. És akkor majd elmondhatjuk mi is: „Kiemelt a pusztulás veréből, a sárból és iszaphból. Sziklára állította lábamat, biztossá tette lépteimet.” (Zsolt 40,3)

Minden választottnak meg kell értenie: „Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.” (Mt 5,4) S talán csak ők vigasztaltatnak meg igazán, mert a fényhez előbb sötétség kell (vö. 1Móz 1,2), az ébredéshez pedig álom. S ha este szállást is vesz a sírás, reggelre már biztos, hogy itt lesz – az ujjongás (1. Zsolt 30,6).

■ ANDRISKA JÁNOS

Kedves Gyerekek!

► A Füller Tímea által írt sorozat főhőse Anita, aki szüleivel új városba költözött, és ott kezdte el a tanévet. Kalandjairól még két alkalommal olvashatnak a Gyermekvár rovatban. A történetek végén találhatók egy-egy rejtvenyt is; a megfejtéseket küldjétek el a szerkesztőség címére (Evangelikus Élet szerkesztőség, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A hatodik rész után sorsolást tartunk, amelyen három szerencsés megfejtő ajándécsomagot nyer. Aki minden alkalommal beküldi a helyes megfejtést, annak a neve hatszor kerül a kalapba, így nagyobb esélye van arra, hogy nyerjen.

GYERMEKVÁR

Rovatgazda: Boda Zsuzsa

gyokat nevettek, de azért azt is érezték, hogy bosszantó lehetett így folytatni a megkezdett nagy munkát. Az emberek terve tehát meghíúsult, az építkezést abbahagyták, és szétszéledtek az egész földön.

– Egy fontos dolgot azonban nem mondott Isten. Mégpedig azt, hogy most már nem szereti őket. Az emberek nem hallgattak a szavára, ezért rendreutasította őket, de a szeretete velük maradt, és elkísérte őket minden útjukon. Ahogyan titeket is elkísér minden nap – mondta a tanító néni, és egy-egy névre szóló, szívvecskés kis csipeszt csippentett minden gyerek ruhájára.

– Elkíséri Anitát, Krisztit, Editet, Jutkát, Szilvit, Tiborkát, Danit, Petit és Sanyikát – folytatta.

A gyerekek csöndesen hallgatták őt, és mosolyogva nézegették a ruhájukon a kis jelet. „Milyen jó, hogy elkísér bennünket Isten!” – gondolta magában Anita is. El is határozta, hogy otthon még egyszer elolvassa majd ezt a történetet. Csak a torony nevére nem emlékezett.

Segítsetek neki a helyes sorrendbe tenni az összekeveredett betűket!

4.

Az eget borús felhők takarták el, lógott az eső lába egész nap. A szél csipősen csapott a gyerekek arcába, nem is maradtak sokáig az udvaron. Kriszti is morcos volt. Nem szerette ezeket a terebe szorult délutánokat, amikor valahogy minden olyan unalmas. Rosszkedvűen firkálgatott egy írólap szélére. Anita szíve viszont hevesen vert. Ma lenne a hittan! Jaj, vajon eljön-e vele Kriszti is? És egyáltalán: mi várható, érdekes lesz-e, folytatják-e a múltkorai játékot? Nagy izgalmában szinte összeresztett, amikor nyílt az ajtó, és belépett a terebe hívogatóni őket a hitnant tanító néni. Micsoda meglepetéssel: Kriszti elsőnek ugrott az ajtóhoz! Anita pedig boldogan vágatott utána.

Még összeszedték a többi tereből is a gyerekeket, és már kezdődött is a vidám éneklés. A legjobban az volt, hogy egy gitár is előkerült, ami mindenkinek nagyon tetszett, és egy icpicit ki is lehetett próbálni. Persze csak óvatosan, mégis nagyon örültek neki. Az imádságban mindenkinek elhangzott a neve, és a ta-

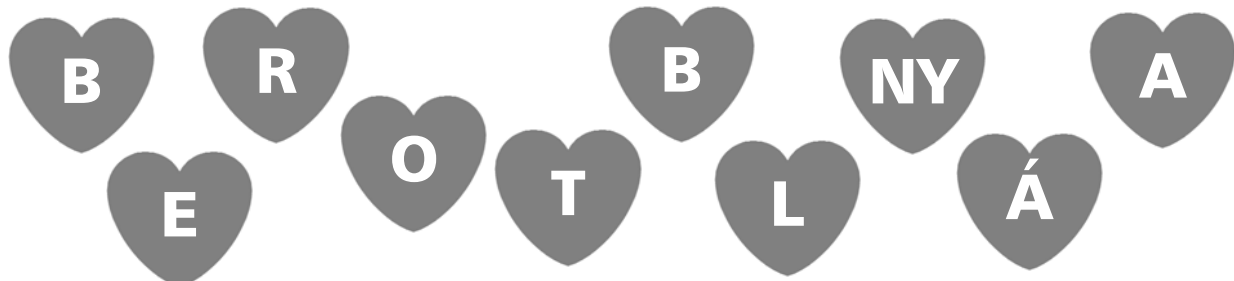
nító néni egyenként adott hálát azért, hogy eljöttek.

A most elhangzó bibliai történethez is szükség volt a segítségükre. Isten parancsa szerint az embereknek az özönvíz után az egész világot be kellett volna népsíteniük. Ők azonban együtt szerettek volna maradni. Azt tervezték, hogy hatalmas tornyot építenek, amelynek a teteje az eget veri majd. A tanító néni azt kérte, hogy a gyerekek mind gyűrűkőzzenek neki a nagy munkának, és próbálják meg képzeletben felépíteni a tornyot. Kriszti még a nyelvé is kidugta egy picit, miközben a képzeletbeli téglákat rakosgatta.

Majd a tanító néni így folytatta a történet elmesélését:

– A torony pedig egyre magasabb és magasabb lett, amikor egy éjjel Isten azt mondta: „Ez nem lesz így jó. Nem ezt akarom.” És büntetésül reggelre az emberek nem értették egymás szavát. Amikor az egyik maltert kért, a másik a talicskát hozta. A lapát helyett téglát nyújtottak egymásnak, a fejsze helyett pedig a mérőszinort.

A gyerekek, amikor ezt eljátszották, na-

■ GARAI ANDRÁS

Egy politikus, történettudós, felügyelő emlékezete

Nyolcvan éve hunyt el Zsilinszky Mihály

Családi neve jól ismert: a később mártírhálalt halt Bajcsy-Zsilinszky Endre nagybátyja volt. Am személye és munkássága jelenünkben nincs a köztudatban.

Zsilinszky Mihály 1838. május 1-jén született Békéscsabán. Elemi iskolába Békéscsabán és Orosházán, gimnáziumba pedig Szarvason járt. Iskolái – a hozzájuk fűződő helyi és egyházi hagyományokkal – jó hátteret adtak indulásához. 1858-ban a pesti protestáns teológiai akadémiára iratkozott be. Vele egy időben ott folytatta tanulmányait Gyögy Vilmos és Thaly Kálmán is. 1860-ban külföldön gyarapította ismereteit: egy félévet a hallei, egy félévet pedig a berlini egyetemen töltött, továbbá Németország és Svájc több egyetemét is látogatta. Hazatérve a szarvasi főgimnázium tanára lett. Több tankönyvet írt, ezáltal is segítve egyházunk oktató-nevelő munkáját. Állásáról néhány év elteltével 1874-ben lemondott, de a vármegyei és az egyházi életben továbbra is részt vett.

Politikus volt. 1875-ben Gyomán képviselővé választották. Két ciklusban ezt a kerületet, kettőben pedig Békéscsabát képviselte az Országgyűlésben. 1889-ben Csongrád, 1892-ben pedig Zólyom vármegye főispánja lett. 1895. február 20-án államtitkári kinevezést kapott a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba. Pedagógiai és politikai tapasztalatait minisztériumi munkája során is jól hasznosította. A Tisza-kormány bukásakor, 1905-ben mondott le minisztériumi állásáról, de 1896 és 1904 között, majd 1910-től ismét képviselővéget vállalt.

Történettudós volt. A Magyar Tudományos Akadémia már 1878-ban levelező tagjává választotta; székét *A nagy emberek szerepe a történelemben* címet viselő értekezésével foglalta el. 1899-ben a testület rendes tagja lett. 1903 és 1909 között a Magyar Történelmi Társulat alelnöke volt. Tudományos munkásságát elismerve 1896-ban a kolozsvári egyetem bölcsészeti, 1909-ben pedig a genfi egyetem teológiai díszdoktorrá avatta. A Luther Társaság és a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság vezető tagja volt.

Néhány fontosabb, egyházunkhoz kapcsolódó műve: *Szarvas város történelme és jelen viszonyai* (Pest, 1872), *Békésmegyei oklevéltár* (Haan Lajossal, Budapest, 1877; Haan Lajos, a szintén történettudós békéscsabai lelkész Zsilinszky apósa volt), *A magyar országgyűlések vallásügyi tárgyalásai* (I–IV. kötet, Budapest, 1880–1897), *Csongrádvármegye története* (I–III. kötet, Budapest, 1897–1900), *Az 1848-iki vallásügyi tc. története* (Budapest, 1908). Külön említjük meg *A magyar honi protestáns egyház története* című nyolcszáz oldalas művet, amely Zsilinszky Mihály szerkesztésében, Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével jelent meg „a művelt közönség számára” (Budapest, 1907). Zsilinszky írta meg az anyag 1608 és 1711 közötti részét. E nagy formátumú, alapos könyv – a szükséges fenntartásokkal és kritikával – ma is jól használható.

Felügyelő volt. Tevékenyen részt vett egyházunk életében. Előbb a tekintélyes békéscsabai egyházközségnek, ezután a békési, majd az arad-békési egyházmegyének, 1898-tól 1911-ig pedig a bányai egyházkerületnek volt a felügyelője.

Zsilinszky 1925. október 6-án Budapesten hunyt el. Művei egy része ma is segítséget adhat a történettudománynak és ezen belül az egyháztörténetnek. A tudósnak kijáró tisztelettel emlékezünk meg róla.

■ B. B.

HIRDETÉS

Országos protestáns napok

Missziói és evangélikációs est október 16-án 16 órakor a móri református templomban

„Menj és nézd meg, hogy jól vannak-e testvéreid...” (1Mózes 37,14) Igét hirdeti Révész Árpád baptista lelkész; előadást tart Szeverényi János evangélikus országos missziói lelkész. Kerekasztal-beszélgetést folytat Péntek László református, Bencze András evangélikus, Szaraz László római katolikus és dr. Mészáros Kálmán baptista lelkész. Moderátor: dr. Bóna Zoltán, a MEÖT főtitkára. Közreműködnek a Csajági Református Iskola növendékei, a bakonyicsereyi evangélikus énekkar, a Jerikó református fúvósegyüttes és Pázmándi Melinda. Az est házigazdája P. Tóth István, dr. Hecker Frigyes és P. Tóthné Szakács Zita lelkészek.

HIRDETÉS

A Határon túli testvéreinkért jótékonyági koncertek sorozatában Bálint Eszter oboastjét hallhatjuk október 23-án 17 órai kezdettel a pestszentlőrinci evangélikus templomban.

Közreműködnek: Bálint Nóra – fuvola, Bálint Ádám – klarinét, Bálint József – klarinét, Bálint Ágnes – orgona. Igét hirdeti Bálintné Varsányi Vilma.

A belépés díjtalan, a határon túli árvíz-károsultak javára önkéntes adományokat gyűjtünk. A koncert helyszíne: Budapest XVIII. ker., Kossuth tér 3. Megközelíthető a 3-as metró Határ úti állomásától az 50-es villamossal (a 12. megállónál kell leszállni).

ISTENTISZTELETI REND | 2005. október 16.

Szentháromság ünnepe után 21. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Ef 6,10–18. Alapige: Mk 9,14–29. Énekek: 438., 451.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. (Tamás-mise) Dr. Fabiny Tamás; II., **Húvösvölgyi út 193., Félé** de. 10. (úrv.) Havasi Kálmán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja) Bartha István; du. 5. (vespera) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (őszii hálaadó) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Mónika; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Zászkaliczky Péter; du. 6. Gerőfi Gyuláné; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; VIII., **Vajda P. u. 33.** de. 9. Smidélus András; IX., **Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidélus András; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. (vespera) Blázy Árpád; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; XIII., **Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; XIV., **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Barthel-Rúza Zsolt; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blaticzky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Blaticzky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Marschalkó Gyula; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 11.** de. fél 11. Marschalkó Gyula; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Adu E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Zsugyel Kornél.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Luther mellett a reformáció szolgálatában

Négyszázötven éve halt meg Justus Jonas

► A házasságkötés egy-egy ember életének meghatározó eseményei közé tartozik, és az utókor az életük befejezését – mikéntjét és időpontját – is számon szokta tartani. Justus Jonas úgy szerepel az egyháztörténetben, mint – Johannes Bugenhagen mellett – Luther legjobb barátja és munkatársa. Ezt mi sem igazolja jobban, mint hogy a reformátor házasságkötésekor, 1525. június 13-án Wittenbergben ő volt a tanúja, és hogy ugyancsak ott találjuk őt Luther halálós ágya mellett 1546. február 18-án Eislebenben.

Justus Jonas (Jadocus Koch) tíz évvel fiatalabb volt Luthernél, 1493. június 5-én született Nordhausenben. Miként Luther, először ő is jogot tanult Erfurtban, s a tübingiai humanista kör tagjaként igen nagyra becsülte Rotterdami Erasmust, akit személyesen is felkeresett Bázelen. 1518-ban az egyházjog professzora lett Erfurtban, majd egy évvel később, huszonhat (!) évesen már az egyetem rektora.

Luther hatására pályát változtatott, az egyházjog művelését félbehagyva teológiával kezdett el foglalkozni. Wittenbergbe való meghívását követően (1521) Luther szoros munkatársi köréhez tartozott. A wittenbergi vártemplom prépostja lett, e mellett pedig Lutherrel karöltve a teológia professzoraként is működött az egyetemen. Aktívan bekapcsolódott a szászországi canonica visitációkba – egyházlátogatásokba –, amelyek során sok helyütt sikerült teret hódítani a reformáció tanainak. Elkísérte

Luthert Wormsba (1521), Marburgba (1529), Schmalkaldenbe (1537), és részt vett az augsburgi birodalmi gyűlésen is (1530). Közreműködött a Biblia német nyelvre való fordításában. Idővel igazi barátság szövődött közte és a reformátor között, egyházjogi kérdésekben ő volt Luther tanácsadója.

1541-ben meghívást kapott Halléba, ahol a város reformátora lett. 1544-ben szuperintendenssé választották, a kitört schmalkaldeni háború miatt azonban 1546-ban távoznia kellett. Mozgalmas évek következtek: Hildesheim, Jena, majd 1551-ben udvari papként Coburg várában találjuk. 1552-ben Regensburgba került, ahol részt vett a protestáns egyház megszervezésében. Élete utolsó három évét – újra szuperintendensként – Eislebenben töltötte, itt is hunyt el 1555. október 9-én.

Justus Jonast méltán említik a reformáció nagyjai között. Számos vitairat szerzője, emellett fáradhatatlanul fordí-

totta németre Luther és Melancthon latin nyelvű műveit, és kommentárt írt az Apostolok cselekedeteihez és az Ágostai hitvalláshoz.

Befejezésül álljon itt egy bibliai idézet, amelyről Luther halálakor prédikált az eislebeni Szent András-templomban: „Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reményeségük. Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, az is bizonyos, hogy Isten az elhunytakat is előhozza Jézus által, vele együtt.” (1Thessz 4,13–14)

■ BLÁZY ÁRPÁD

Carpe Deum!

Paks mellett van egy kis település, Cseresznyés. Ide indultak el egy októberi szombat reggelen családok napra a paksi evangélikusok. „Vajon hányan leszünk?” – tettem fel a kérdést. „Az nem lehet tudni, de az biztos, hogy ha kevesen, akkor pörkölt lesz az ebéd, ha sokan, akkor bográcsgulyás” – hangzott a humoros válasz. Hát már most elárulom: bográcsgulyást ettünk!

szem-szájnak ingere és egy családi nap kelléke.

Az udvar pezsgett a játéktól. Került elő labda, pingpongasztal, kötél a kötélfűzősához. A sarokban fölállított katalin mellett Kiss Miklós presbiter szorgoskodott, míg az asztalnál vidám asszonyok hámozták a krumplit, pucolták a répát. Egyszóval elindult, készült, zajlott a családi nap. Érdeklődé-

családok számára is a kikapcsolódásra. A program is laza. Csúpan áhítat és egy rövid előadás, amelyre behívják az érdeklődőket, egyébként a fő cél, hogy játsszanak, beszélgessenek. De nehogy játsszanak, beszélgessenek. De nehogy kihagyjam: azért van egy nagyon szigorúan betartott program, amelyre nem a lelkész hívja az önfeledten szórakozó családokat, hanem maga a bográcsból felszálló illat.

A kezdőhátatban Győri János Sámuelné 1Kor 12 alapján beszélt a családok, az egymás mellett élő nemzedékek, a gyülekezet egységéről. A délelőtti előadást e sorok írója tartotta az ismert latin szólás, a „Carpe diem!” („Ragadd meg a napot!”) megváltoztatásával: „Carpe Deum!” Ragadd meg Istent! Ragadd meg az alkalmat!

A gyerekek Katz Ferencné pedagógus vezetésével egy jézusi példázatot dramatizáltak és adtak elő mindnyájunk örömeire. A paksi gyülekezet lelkésze, Szabó Vilmos igemagyarázatában Lk 22 alapján szólt a Gecsemáné-kertben tusakodó Jézus Krisztus körül szolgáló angyalokról, valamint azokról a küldöttekről, akik gyermekeink, családjaink fölött örököznek. Vigyáznunk kell, nem a bánat, a keserűség nemcsak az akkori tanítványokra, de a ma gyülekezetére is álmot boríthat.

A derű, a vidámság szötte át ezt a háromgenerációs családi napot, mely ebben lévő közösségről tanuskodott.

■ GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

FOTO: GY. RI. JÁNOS SÁMUELÉ

A lelkész házaspár és sok-sok agilisnak mondható gyülekezeti tag lelkesedése megozta a gyümölcsöt, a fölmáldozott személyautók meg a temérdek finomságot, péksüteményt, gyümölcsöt, a kiváló borokat. Szóval mindent, mi

semre Lilla, Szabó Vilmos lelkész felesége elmondta, hogy már hagyományá vált ez az őszi összejövetel itt a régi tanyasi iskola területén. A nagy szabad terület, a félig erdős, félig rétszerű környezet kiválóan alkalmas a többgyermekes

A Revisz „emlékkönyvéből”

Harminckét fiatal érkezett a sepsiszentgyörgyi, brassói, tatrangi, zajzoni, négyfalusi, székelysombori és halmágyi evangélikus egyházközség ifjúsági csoportjainak tagjaiból a július 11. és 17. között a Romániai Evangélikus Ifjúsági Szervezet (Revisz) által megrendezett hagyományos országos ifjúsági táborba. Ebben az évben a bálványosfűdői Bálványos Gyöngye – Keresztény Turisztikai Központ adott helyet a találkozó résztvevőinek. A tábor témája az imádság mint az Istennel való kapcsolattartás legfőbb eszköze volt. E témában Raduch Zsolt brassói evangélikus lelkész, Raduch Réka, a Re-

visz alelnöke, Gergely Nándor teológushallgató, illetve e sorok írója tartott előadást.

A közös imádsággal kezdett és zárt napok mozgalmas programja is a tábor témájának volt alárendelve: a fiatalok az előadások után kis csoportokban beszéltek meg az előadásban elhangzottakat, illetve az ezzel kapcsolatos kérdéseket. Az esős idő elmúltával két kiránduláson vettek részt. Csütörtökön a torjai bűdösbarlangot látogatták meg, és egy imádság erejéig megálltak az erdőben található Mária-oltárnál is. Pénteken a bálványosi vár romjait keresték fel, majd hosszú sétát tettek a hegyoldalon, össze-

gyűjtve a hagyományos záró táborúthöz szükséges fat.

A tábor egyszerre legszomorúbb és legfelemelőbb pillanata a táborzáró ifjúsági istentisztelet volt, amelyen Zelenák József, a Brassói Egyházmegye esperese, a Revisz elnöke hirdette az igét. A kézdívarsárhelyi kis evangélikus templomban felcsendülő utolsó ének egyszerre hirdette Isten nagyságát és kegyelmét, illetve a búcsúzás fájdalmát. Mégis, mindenki azzal a hittel és abban bízva utazott haza, hogy az újbóli találkozás reménye erősebb, mint az elválás miatt érzett szomorúság.

■ HANKÓ SZILAMÉR lelkészjelölt

Spanyolnátha és madárinfluenza

Az emberiség történelme során mindig gondoskodott arról, hogy saját magát pusztítsa, pedig enélkül is voltak szép számmal olyan kórokozók, melyek megtizedelték a lakosságot. Elég csak a középkori pestisjárványokra vagy az 1917–18-as spanyolnáthára gondolnunk.

Ez utóbbit egy vírus okozta, melynek vizsgálata számunkra lehetetlen, hiszen a 20. század elején még nem voltak meg a vírus tárolásához szükséges eszközök. Egy amerikai lap, a *Wall Street Journal* számolt be arról, hogy egy kutatócsoportnak kilencévi munkával sikerült kimutatni és „újraéleszteni” ezt a vírust a korabeli maradványokból. Legnagyobb meglepetésünkre azt tapasztalták a vírus vizsgálata során, hogy ez egy különösen gyorsan pusztító madárvírus, mely a normál madárvírusoktól több szempontból is eltér. Ezek az eltérések azok, melyekkel a vírus az emberhez alkalmazkodott.

Az embert érintő nagyobb influenza-járványok kórokozói, valamint a madárinfluenzáért felelős altípusok rokonságban vannak egymással, és egyaránt az „A”, azaz a kiterjedt járványokat okozó csoportba tartoznak. A madárinfluenza elsősorban a szárnyasok súlyos, rendkívül fertőző megbetegedése. A háziszárnyasok általában mentesek a madárinfluenza-vírusoktól, míg a vadon élő madarak egy része – például a költöző víziszárnyasok, kacsák, libák – e vírusok állandó hordozóinak tekinthetők. Tőlük a háziszárnyasok, sőt más állatok is megkaphatják a betegséget, rendszerint a fertőzött madarakkal való közvetlen érintkezés útján. A vadon élő víziszárnyasok leggyakrabban tünetmentesen hordozhatják, de a bélsárukkal a környezetükbe üríthetik a vírust. A háziszárnyasok a legérzékenyebbek a madárinfluenza-fertőzésre.

Az elmúlt évek tapasztalatai rámutattak arra, hogy jóllehet a madárinfluenza alapvetően a szárnyasok betegsége, a vírus nagyon ritkán, különleges körülmények között az embert is megbetegítheti. A szárnyasokat tizedelő „A” típusú influenzavírusok csoportjába tartozó tizenötféle törzs közül a H5N1 az egyetlen, amely az embernél is súlyos betegséget és halálozást okozhat. Emberben a fertőzés többnyire az enyhe kötőhártya-gyulladásától kezdve a súlyos, néhány esetben akár halálos kimenetelű megbetegedésig terjedő formában jelentkezhet.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO)

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

tájékoztatója szerint a Délkelet-Ázsiában 2003 decemberében kezdődött, majd napjainkban már Kazahsztánig hűződő – embereket is érintő – madárinfluenza-járvány nyílvántartott eseteinek mindegyikében laboratóriumi vizsgálatokkal igazolták a H5N1 altípus jelenlétét. Ezekben a járványokban az emberi megbetegedések halálozási aránya igen magas volt, jóllehet a vírus emberről emberre terjedő változatát nem mutatták ki. Utóbbi azt jelzi, hogy a szakemberek félelme – hogy ha a madárinfluenza-vírus az emberi szervezetben találkozik egy emberről emberre terjedni képes influenzavírral, akkor genetikailag egy olyan új vírus keletkezik, amely pusztító világjárványt képes kiváltani – még nem igazolódott be. Ehhez ugyanis három feltételnek egyidejűleg kell teljesülnie. Szükség van egy olyan, emberről emberre terjedő, új altípusú influenzavírusra, melylyel az emberek többsége még nem találkozott, így vele szemben részleges védettség sem rendelkezik. Elengedhetetlen, hogy ez az új vírus képes legyen emberben szaporodni, megbetegedést okozni, továbbá emberről emberre továbbterjedni. Azt, hogy ez az új vírustörzs mikor, hol jelenik meg, és pontosan milyen lesz, ma még a szakemberek sem tudják biztosan megjósolni.

A szakemberek félelmei miatt, illetve mert jelenleg sehol a világon nem áll rendelkezésre az emberek számára a madárinfluenza ellen védelmet adó, közforgalomban lévő oltóanyag, a WHO 2005 áprilisában a saját oltóanyaggyártással rendelkező országok – köztük hazánk – rendelkezésére bocsátott egy olyan, laboratóriumban már módosított madárinfluenza-vírustörzset, melyet Délkelet-Ázsiában izoláltak. A WHO azzal a céllal adta át a vírustörzset, hogy az érintett országok kidolgozzák és teszteljék egy új vírusváltozat felhasználásával végezhető nagyüzemi vakcinagyártás módszertanát, technológiáját. Ennek segítségével egy esetleges világjárvány kezdetén a lehető legrövi-

debb időn belül elkészíthető a megfelelő számú vakcina a valóban járványt okozó vírustörzszel szemben.

Hangsúlyozni kell, hogy a madárinfluenza-vírusnak jelenleg nem létezik emberről emberre terjedő változata, a majdan kialakuló vírussal kapcsolatban a szakemberek most még csak találgathatnak. A számítások szerint egy Dél-Ázsiából kiinduló járvány 3–6 hónap alatt érhet el Magyarországra. *David Nabarro*, az Egészségügyi Világszervezet influenza-koordinátora szerint megfelelő óvintézkedések nélkül akár rémálom-má is válhat a betegség terjedése. Nabarro, hogy még jobban hangsúlyozza a helyzet komolyságát, korunk két nagy rémképének összehasonlásával jellemezte a várható járványt, amikor elmondta, hogy hatásait tekintve olyan lesz, mint a globális felmelegedés és az AIDS kiterjedése, csak épp tízszer olyan gyorsan terjed majd.

A WHO már szeptember közepén felszólította a nemzetközi közösséget, hogy készüljön fel egy világméretű madárinfluenza-járványra. Eddig a 192 tagországból mindössze negyven dolgozott ki elképzelést arról, hogy miként lehetne gátat vetni az akár több millió emberéletet követelő, világméretű vírus elterjedésének. Magyarország a „felkészült” országok közé tartozik; a védőoltások gyártása folyamatban van, és állítólag elkészültek a tervek arra az esetre is, ha felbukanna az emberről emberre terjedő vírus.

Magyarországon szeptember 26-án, hétfőn próbálták ki először embereken a madárinfluenza elleni oltóanyagot. Az önkéntesek között ott volt *Rácz Jenő* egészségügyi miniszter és *Bujdosó László* országos tisztifőorvos is. Az ÁNTSZ közlése szerint Magyarországon elegendő kapacitás van akár tízmillió egységnyi oltóanyag, azaz a teljes lakosság beoltásához szükséges mennyiség legyártására. A folyamat elég időigényes lenne – csakúgy, mint a tízmillió oltás beadása is; ennek részleteit egy felkészülési terv tartalmazza. A lakosságot prioritási listák alapján oltanák be, elsőként az egészségügyben dolgozókat és az időseket. Mivel a védőoltás nem lenne kötelező, valószínűleg olyanok is akadnának, akik nem élnének vele.

■ BENKOVICS SÁNDOR

Összeállítás az MTI, a Reuters hírügynökség és a *Wall Street Journal* értesülései alapján

Eszelős lojalitás, gyilkos gyűlölet

Június óta nagyot változott Anglia. Amivel addig csak fenyegettek, amit addig csak valószínűnek tartottak, az július hetedikén – és két héttel később majdnem ismét – bekövetkezett. Londont feldúlta, gyászba borította, és – mondják meg nyíltan – megrémítette az al-Kaida terrorakciója. A fővárost, a brit társadalmat nem csak a közel hetven gyanútlan, ártatlan ember értelmetlen lemészárlása, nem csak a számos életben maradt áldozat megnyomorítása, nem csak a számtalan hozzátartozó életének feldúlása, nem csak a tömegközlekedés részleges megbénulása rázta meg. Amint egy cinikus közíró rámutatott: ha London éveken át viselni tudta a Luftwaffe bombázását, akkor négy öngyilkos merénylő terrorakciója sem fogja térdre kényszeríteni.

Csak hogy most nem hősiés tőréről, nem egy ellenséges hatalom súlyos áldozatok árán való legyőzéséről van szó. Már a hírét „9/11” – a New York és Washington elleni terrorakciók – másnapján is látszott, hogy a terror ellen körülbelül akkora sikerrel lehet háborút viselni, mint egy árnyékba szöveget verni.

A védekezést sok minden gátolja. Az ellenségnek nincs hátszaga, amelyet meg lehet bémítani, nincs szervezett hadserege, amelyet le lehet győzni, és főleg – bármilyen jelszavakat hangoztat – nincs világos, jól körvonalazott és legalább a saját szempontjából nézve logikus célja. Ahány hitszónok, ahány véresszáj nyilatkozat, annyiféle érv, magyarázat, követelés.

Akár helyes volt a Szaddám Huszein ellen viselt háború, akár nem, a gyilkos merényletek javában folytak már, amikor Irakot még csak az ENSZ kérte, hogy ne fegyverkezzen. A

délszláv háborúban a külföldi beavatkozás a muzulmánok javát szolgálta. Az öbölháború egy muzulmán, arab lakosságú ország felszabadításáért folyt. Ha Tony Blair kormánya minden fenyegetést ki akar védeni, akkor nemcsak Irakból kell kivonnia a brit haderőt (erre előbb-utóbb úgyszólamint kerül), hanem át kell alakítania a brit társadalmat olyaná, amelylyen e társadalom muzulmán tagjainak is csak elenyésző kisebbsége akarja formálni.

A londoni Big Ben – még nem ütött?

De nemcsak az nehezíti meg a védekezést, hogy az ellenség kitapinthatatlan és kiszámíthatatlan, hogy nincs reális célja és valószínűleg még csak központi irányítása sem. A társadalom szempontjából – beleértve a muzulmán vallású britek többségét is – a legijesztőbb a terroristák teljes szakítása mindennel, amibe beleszülettek, vagy azokkal a körülményekkel, amelyek közé a szüleik révén kerültek egy jobb vagy békésebb élet reményében gyerekkorukban. Mindannak a teljes tagadása, amit ez a társadalom jelent, és amit mindaddig nyújtott nekik. Az az eszelős lojalitás, amelyet egy sokarcú eszme legkegyetlenebb változata iránt éreznek, az a vakbuzgalom, amellyel magukhoz ölelik a halált, és tagadják az életet. Az a meggyőződés, hogy használ valakinek, ha válogatás nélkül sokaknak ártanak, és hogy létezik valahol egy mérhetetlen jószág és bölcsesség, amely megjutalmazza őket egy saját életük feláldozásával elkövetett rémtettért. Nincs szánalmasabb és félelmetesebb ember annál, akit istene gyűlöltre kényszerít.

Tony Blair júliusi beszédében megállapította, hogy ebből a szellemi zsákutcából csak meggyőzéssel, józan érvekkel lehet kivezetni a fogékony lelki fiatal embereket, akik hamis proféták áldozatai. Sajnos ennek sikerét valamelyest kétségbe vonják Jonathan Swift borús szavai: „Senkit sem lehet józan érvekkel eltántorítani attól, amiről nem józan érvek győzték meg.” London, Anglia, a világ még sokat fog gyászolni.

■ PÁTKAI RÓBERT
(Angliai Magyar Tükör)

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Százéves lakótársat köszöntöttünk

Szokatlanul sokan gyűltek össze szeptember 16-án délelőtt az alberti szeretetotthon aulájában. Ünnepe volt ez a nap, hiszen az otthon hatvanhárom éves fennállása óta *Béres Károlyné Majdányi Erzsébet* az első, aki a lakók közül megérte a 100. születésnapját.

Úgy érezzük, hogy Erzsi néni a jó Isten a tenyerén hordta. A háborúkkal, forradalmakkal és sok-sok nyomorúsággal megrakott 20. századból Erzsi néni tiszta tudattal, pontosan működő memóriával és egyenes derékkal került ki. Pedig a sors nem kényeztetette el őt. Férjével közösen megművelt kertjük és földjük terményeit és a tejfel teli, ötvenliteres kannákat a hátán cipelve, a hajnali vonattal szállította Budapestre, a Lelhel téri piacra. Hosszú éveket tartott ez a megerőltető munka, mígnem minden földjük bekerült a termelőszövetkezetbe. A nehéz fizikai munka, a férje és két nagy fia elvesztése miatt érzett fájdalom, valamint a sok megpróbáltatás nem roppantotta össze őt, inkább megacélozta a lelkét. Mint mondta: fiatal korában sohasem érzett fáradtságot. De még ma is segítség nélkül, csupán botjával közlekedik az otthon folyosóin. Sima, ráncatlan, rózsaszínű arccal, vidám tekintettel néz ránk, amikor beszélgetünk.

Az otthon lakói félkörben ülve egy-egy alkalomhoz illő verssel vagy versszakkal köszöntötték. *Zentai Károly* lakótársunk megható szavakkal, mindnyájunk nevében adta át a csodaszép virágcokrot. Szép ünnepi beszédet mondott *Szmolár Attila*, az otthon igazgató lelkésze. Az ünnepséget a város polgármesterének kedves, közvetlen szavai zárták.

Mindnyájunk kívánságaként kérjük a jó Istent, hogy Erzsi néni jó egészségben még sokáig köztünk maradhasson!

BARTH GYÖRGYNÉ (Alberti)

Elment egy csupa szív ember

Az ember életében – valamennyien így vagyunk ezzel – vannak olyan nem várt események, történetek, amelyek egy bizonyos belső kényszer hatására gondolatainak azonnali megfogalmazására és kimondására készítik. Ez történt velem, amikor eljutott hozzám a szomorú hír, hogy felügyelőnk, *Vörös Gyula* augusztus 31-én elhunyt. Néhány másodperces csend után mondtam, hogy Gyula csupa szív ember volt.

A felejtethetetlen végtszesség szeptember 6-án Nemesvámoson volt. (...) Még ma is nehezen tudjuk elképzelni, hogy az Érdi Evangelikus Egyházközség felügyelője eltávozott közülünk. A lelkét visszaadta teremtő Urának, de a szívét itt hagyta szeretett egyházának, a gyülekezetnek. Hiszen a szívvel-lelékkel végzett, eredményes munkájának az eredményeit ma is látjuk. (...)

HUSZTI LÁSZLÓ (Érd)

Hagyomány, születésnap, jubileum

Az idén ötödször vetélkedtek egymással Mencshely, Nagyvázsöny, Szentantalfa és Zánka evangélikus hittanosai. A jubileumi megmérettetésre a bakonycsernyei evangélikus gyerekek is meghívást kaptak. Az öt gyülekezet lelkipásztora, valamint *Németh Szabolcs* segédlelkész és a szentantalfai házigazdák lelkesen készültek erre az alkalomra, ahol is mintegy negyven gyermek adott számot bibliaismeretéről, ügyességéről, leleményességéről. (...)

Az első helyezettek ebben az évben Mencshely hittanosai lettek. Nyereményként vándordíjat kaptak: egy sziklára épülő házikót, amely öt éven keresztül egy emelettel lesz magasabb, az emeletekre pedig a győztes csapat neve kerül majd. (...) Szeptember 10-én a Nivegy-völgyi kis faluban a hittanvetélkedő minden résztvevője – gyermek és felnőtt egyaránt – egy közös biznyságtételnek volt részese, amelyről lelket gazdagító élményekkel térhetett haza.

NAGY LÁSZLÓNÉ (Mencshely)

Hiányzik a falinaptár

Tisztelt Szerkesztőség! Négy éve költöztem haza a szülőfalumba a férjem halála után. A régi lakóhelyünkön református szomszédaink voltak, náluk mindenhol volt szép falinaptár. Itthon katolikus szomszédaim vannak, náluk is van katolikus falinaptár. Hiányolom, hogy nekünk, evangélikusoknak viszont nincsen falinaptárunk. 1997-ben volt igazán nagyon szép, jó minőségű papíron, de azóta sincsen. Azt még ma is őrzöm.

Amit az utóbbi években láttam Várpalotán, az közel sem olyan szép, mint a '97-es, rajta a Luther-rózsával. Ilyeneket kellene készíteni. Itt Lajoskomáromban egyáltalán nincs falinaptár. A másikat eddig még megvettem, de nem valószínű, hogy ezután is megveszem, mert hiányolom belőle a szép vallásos elbeszéléseket.

A '97-es falinaptárt lefényképeztem, elküldöm, szeretném, ha megint ilyeneket készítenének, hogy ha valaki belép a lakásunkba, mindjárt lássa, hogy itt evangélikus család lakik.

Hittestvéri köszöntéssel:

SZÁNTÓ JÁNOSNÉ (Lajoskomárom)

Köszönjük olvasónk észrevételét! Kérésére egy-két héten belül visszatérünk lapunk hasábjain.

KENDEH K. PÉTER, a Luther Kiadó igazgatója

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett leveleket rövidített és szerkesztett formában közölje. A levelek teljes terjedelmükben, szerkesztetlenül lapunk internetes kiadásában olvashatók (www.evelet.hu).

HIRDETÉS

Leljünk örömet a kapcsolatunkban!

Előadás-sorozat 2005 őszén, hétfő esténként 18 órakor a Ráday Kollégium dísztermében (Budapest IX., Ráday u. 28.). (A tavasszal elhangzott *Párkapcsolati ábécé* című sorozat folytatása.) Előadók: *dr. Pálhegyi Ferenc, dr. Tolnay Lajos, Fűtő Róbert*.

Október 17. Leljünk örömet egymás felfedezésében!

Október 24. Leljünk örömet a beszélgetésben!

November 7. Leljünk örömet Isten megismerésében! (F. R.)

November 14. Leljünk örömet a testi kapcsolatban! (T. L.)

November 21. Leljünk örömet a gyermekvárásban! (T. L.)

November 28. Leljünk örömet a konfliktuskezelésben!

December 5. Leljünk örömet a megbocsátásban!

Az előadásokat versek és zeneszámok egészítik ki jeles művészek tolmácsolásában. Belépőjegy nincs. Adományokat elfogadunk a Bibliai Házassággyógyozó Szolgálat javára.

AZ EVÉLET JUBILEUMI
KÜLÖNSZÁMA LETÖLTHETŐ
A WWW.EVELET.HU OLDALRÓL

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Szeretettel értesítünk mindenkit, hogy október 15-én, szombaton 15 órakor *Bence Imre* esperes beiktatja hivatalába a piliscsai evangélikus gyülekezet megválasztott lelkészét, *Kézdy Pétert*. Az igazhirdetés szolgálatát *D. Szabik Imre*, az egyházkerület püspöke végzi.

Isten iránti hálával és örömmel értesítjük, hogy *D. Szabik Imre* püspök az október 16-án, vasárnap 16 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten felszenteli az új-jáépített rádi evangélikus templomot. Erre az alkalomra mindenkit szeretettel hívunk és várunk.

A Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközségben október 18-án, kedden 18.30-kor a *Lelei kibeszélő* műhely alkalmán előadást tart *Jónai Éva Hava*. Téma: *A szeretetkommunikációval boldogabban élhetünk*. Szeretettel várjuk az érdeklődő testvéreket. (Előzetes jelentkezés szükséges. Tel.: 1/405-4877.)

A semmi ágán ül szívem – József Attila én-és istenkereső versei címmel *Udvaros Béla* rendező tart előadást a Deák téri Evangélikus Szabadegyetemen október 19-én 18 órai kezdettel a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének dísztermében (Budapest V. ker., Deák tér 4.). Honlap: <http://szabadegyetem.lutheran.hu>.

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy a Luther Kiadó könyvesboltja közvetlen telefonszámot kapott: 1/411-0385.

Következő számunkból:

Hol lakik az Isten?

A zuglói gyülekezetben október 16-án 16 órakor a *Kapi család* és *Mirák Katalin* a *Lámpás az oltár számolyán* című könyv alapján *Kapi Béla* püspök életéről és szolgálatáról tart beszélgetéssel egybekötött könyvbemutatót. A délutánt a családtagok zenés szolgálata színesíti, a könyv a helyszínen kedvezményes áron (2000 forintért) megvásárolható.

A volt orosházi evangélikus KIE-népfőiskola 1945–1955 közötti hallgatói koszorúzással egybekötött megemlékezést tartanak vezetőjük, *Soós Antal* halálának 50. évfordulóján, október 29-én 10 órakor. Találkozás: Orosháza I., Szabó Dezső u. 23. Érdeklődni lehet *Kiss Gyulanénál* (tel.: 68/411-891) vagy *Fábián Istvánnál* (28/445-207).

Szívesen segítene?

A Magyar Rákellenes Liga önkéntes segítőtársakat keres daganatos betegek lelki támogatásához. Az érdeklődők számára Budapesten október végétől tíz-tizenkét héten keresztül heti egy délutánt igénybe vehet ingyenes képzést indítunk. Jelentkezését október 20-ig várjuk. Címünk: Magyar Rákellenes Liga, 1507 Budapest, Pf. 7. A lelkisegegy@rakliga.hu e-mail címen vagy az 1/225-1621-es telefonszámon is megkereshet bennünket.

A nagy sikerű, *Luther* című film megvásárolható egyházunk könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.). A DVD ára 4990, a videokazettáé 2490 forint, a filmről szóló tanulmányfüzetet pedig 400 forintért vehetik meg az érdeklődők.

HALÁLOZÁS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy özv. *Varga Jenőné sz. Bánkuty Judit*, a budapesti evangélikus gimnáziumok volt tanára szeptember 29-én elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása október 19-én 11 óra 15 perckor lesz a kispesti temetőben.

Távírcím: Réthey-Prikkel Lajosné, 2094 Nagykovácsi, Erdő u. 6.

A gyászoló család

HALÁLOZÁS

„Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat, a te beszéded szerint, békességben...”

Dr. Szopori Nagy Lajos tanár, irodalomtörténész, diplomata, a finn irodalom műfordítója 70 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni temetésén egy-egy szál virággal búcsúzzunk tőle a kelenföldi evangélikus templomban (Budapest XI., Bocskai út 10.) október 21-én 11 órakor.

Felesége

APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnánk. Tel.: 1/340-8016

Állást keres 49 éves, diplomás hölgy főiskolai és egyetemi végzettségekkel. Könyvtár-ének-zene szakos, népművelés-közművelődés előadó. Tel.: 20/583-4127.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Mivel meglágyult a szíved, és megaláztad magad előttem, azért én is meghallgatlak! – így szól az Úr. 2Kor 12,27 (Lk 7,9–10; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 21) Nem könnyű egy-egy olyan igét, igazhirdetést vagy akár véleményt végighallgatni, amely személyesen nekünk szól, és ráadásul igaz. Kemény szívvel, öntudattal, önértzetesen minden szót lepatant rólunk. Ezzel a magatartással azonban nehezen tudunk megnyílni mások előtt. Ennek eredménye a hosszú hallgatás ember és ember, Isten és ember között. Amint meglágyul a szívünk, amint megalázzuk magunkat, és vissza tudunk lépni egyet, szavaink meghallgatásra lelnek, s ami még ennél is nagyobb csoda: megszólal az Úr.

Hétfő

Uram, kegyelmes tetteidről éneklek örökké, nemzedékről nemzedékre hirdetem hűségedet. Zsolt 89,2 (2Kor 1,20; Róm 12,17–21; Lk 16,1–9) Egy esti családi áhítat képe van előttem. Szülők és gyermekeik együtt énekelnek, olvassák a Bibliát, és imádkoznak. Nemzedékről nemzedékre. Ennek az együtt létnek nem önmagában van az ereje, hanem abban, hogy az imádságtól csendes és az énekléstől hangos szobában ott van Jézus. A család hűségére válaszol. A kegyelmes tettekről szóló percek elkísérnek bennünket, s akkor bukkannak fel, amikor nem is várnánk. Ez is kegyelem.

Kedd

Jézus Krisztus mondja: „Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akolból valók: azokat is vezetnem kell, és hallgatni is fognak a hangozomra: és akkor lesz egy nyáj, egy pásztor. In 10,16 (Ez 34,23; 1Sám 26,5–9,12–14,17–24; Lk 16,10–15) Aki Jézust a személyes megváltójának vallja, és hisz benne, az őhozzá tartozik. Őrá mondja Jézus: gyermekem vagy, szeretlek téged. Nem így kellene nekünk is más felekezetű testvéreink felé fordulnunk? Ha Jézus ezt nagyvonalúan megteszi, mi miért akadályozzuk saját magunkat és egymást abban, hogy közöttünk is ez legyen a rend? Ha a pásztor egy, akkor miért van több nyáj? Bárcsak egy felekezet lenne, amelyhez egyszerűen a keresztyének tartoznának!

Szerda

A Bárány, aki középen a trónusnál van, legelteti őket, elvezeti őket az élet vizének forrásaihoz, és az Isten letöröl szemükről minden könnyet. Jel 7,17 (Mik 7,14; Péld 29,18–25; Lk 16,16–18) Ez az ige már a mennyek országát idézi. Itt, a földön csak a vágy fogalmazódhat meg bennünk az iránt, hogy polgárjogot nyerjünk ebben a tökéletes és bünt nem ismerő országban. És addig? Mit tegyünk? Az élet forrásának vize Istentől való, aki letöröl minden könnyet. Törekedjünk hát arra, hogy meglássuk a trónon ülő Bárányt. E törekvés nem másban, mint a keresztyén életben nyilvánul meg.

Csütörtök

Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban. Fil 4,7 (Ézs 2,4; Ézs 32,1–8; Lk 16,19–31) Az igazhirdetés után elhangzott ige ismerős érzéseket hív elő bennünk, hiszen minden vasárnap ezt halljuk templomainkban. De vajon elgondolkoztunk-e azon, miről is szól az ígért? A Jézus Krisztusban kapott gondolatok és érzések megmaradásának záloga az Istentől kapott békesség. Ha nincs Istentől békességem, nem tudja megőrizni gondolataimat. Így a háborgó, nyugtalan, békétlen ember gondolatainak ura valaki más. Isten békessége azonban garancia.

Péntek

Nevedhez méltóan dicsérnek a föld kerekességén, Isteniünk. Zsolt 48,11 (Zsid 13,8; Lk 22,49–53; Lk 17,1–10) Vajon bennem is úgy él Isten, hogy nevéhez méltó módon dicsérem? Szoktam-e egyáltalán dicsérni őt? Áldás olyan közösségbe járnai, illetve áldás lehet olyan közösséget alapítani, ahol Isten dicsérése áll a középpontban. Éneklő egyház vagyunk – szoktuk mondani. Élünk ennek megfelelően, ne pedig rácafoljunk! Nem a hagyomány megőrzése, hanem a szívből jövő öröm megélése miatt.

Szombat

Az Úr parancsa szerint maradtak a táborban, és az Úr parancsa szerint indultak el. 4Móz 9,23a (Lk 5,9–11; 2Tim 2,1–5/6; Lk 17,11–19) Mennyire figyelhetett Isten népe az Urára! Mi pedig hányszor indulunk el az Úr parancsa ellenére, és hányszor maradtunk a helyünkön, ahelyett hogy helyet változtatnánk. Az imádságos életben meghozott döntések a legjobbak. De ehhez valóban imádságos életben kell élni, vagyis létformává kell tenni az imát. Ez is belülről fakad, mint minden, ami Jézushoz tartozik.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

HÍRDETÉS

Az Északi Evangélikus Egyházkerület közgyűlése 2005. október 26-án, szerdán délután 14 órakor tartja évi ülését a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség templomában (1123 Budapest, Kék Golyó u. 17.). A közgyűlés megnyitó istentiszteletén *Bálintné Varsányi Vilma* óbudai lelkész hirdeti az igt.

A közgyűlésre szeretettel várjuk annak törvény szerinti tagjait és minden érdeklődő testvérünket. Megközelíthető a 2-es metróval, a 18-as, a 61-es vagy az 59-es villamossal a Déli pályaudvarig, onnan néhány perc gyalog.

Abban a reményben, hogy személyesen is részt tud venni egyházkerületünk eme fontos alkalmán, testvéri szeretettel köszöntöm.

D. Szabik Imre püspök

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 16-tól október 23-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
5.45 / tv2 Reggeli gondolatok (30')	9.00 / Duna Tv Tihany, az Európa-diplomás fél-sziget (44')	8.30 / Bartók rádió Pódium Mischa Maisky gondolkázik, Martha Argerich zongorázik (60')	8.30 / Spektrum A templomos lovagok 1. rész: A kezdet (30')
8.05 / Bartók rádió Bach orgonaműveiből (60')	11.45 / mtv A sokszínű vallás (15')	11.20 / Kossuth rádió Tetten ért szavak (15')	12.30 / Duna Tv Isten kezében Run4unity – Futás a békéért (ism.) (26')
11.15 / m2 Evangélikus ifjúsági műsor (10')	13.30 / Kossuth rádió Krisztus közöttünk!	13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház fél-órása (30')	15.40 / Bartók rádió Hitélet és történelem Zarándokút Máriagyűdre – Beszélgetés Lantosné Imre Mária néprajzkutatóval (20')
12.05 / Duna Tv Élő egyház (30')	13.30 / Kossuth rádió A görög katolikus egyház fél-órása (30')	16.20 / mtv Maradj velünk Találkozás Jézussal (10')	16.05 / mtv Nagy magyar reformátorok, 3/1. rész: Dévai Bíró Mátyás (15')
12.10 / Spektrum Oscar Wilde – A tékozló zseni (57')	20.04 / Kossuth rádió Aranyemberek Baritz Sarolta Laura közgazdász, apáca (31')	19.30 / PAX Ébredés, 15. rész (ZMC – 28')	16.20 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor (10')
14.00 / mtv Örömhír. A metodista egyház műsora (26')	21.00 / PAX Vámos Miklós Grecsó Krisztiánnal beszélget (60')	20.00 / Duna Tv A tanú (magyar film, 1969)	18.05 / Bartók rádió A tegnapi hangversenyéből (60')
15.00 / Bartók rádió Jubilante Deo (60')	21.35 / Kossuth rádió Értsünk szót! (25')	21.00 / PAX Fereteges szatíra a személyi kultusz éveiről. (104')	
16.04 / Kossuth rádió Palócok vigyázó nagykeresztje (56')	22.50 / Duna Tv Ablak a műltra (magyar dokumentumfilm) (62')	21.00 / Kossuth rádió Nemzetközi vallási híradó (35')	
20.00 / Duna Tv A Krétakör Színház előadása a Fészek Művészklubból. Anton Pavlovics Csehov: Siráj (164')			

CSÜTÖRTÖK

11.10 / Bartók rádió
Zenekari muzsika korabeli hangszereken (40')

12.30 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')

13.30 / Kossuth rádió
Tanúim lesztek!
A római katolikus egyház fél-órása (30')

19.30 / PAX
Ébredés, 17. rész (ZMC – 29')

20.00 / Hallmark
Választott előtt (amerikai dráma, 2005). Philip Fielder hirdetését igazgató kizárólag magával törődik. Nővére halála után vállalnia kell a pótapaságot nyolcéves autista unokaöccse mellett. (90')

21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme

PÉNTEK

5.35 / mtv és m2
A Hajnali gondolatok mai adásában evangélikus lelkész hallhatunk.

16.30 / Petőfi rádió
A forradalom gyermekei (30')

18.05 / Bartók rádió
Mi újság a régi és a kortárs zene világában? (50')

21.00 / PAX
Flamencóra ítéltve (dokumentumfilm)
Rendező: Sággy Gyula (45')

21.35 / Spektrum
A templomos lovagok, 2. rész: Lovagrend születik (30')

3. rész: Harc közben (30')

0.10 / Kossuth és Petőfi rádió
Éjszaka. Korzenszky Richárd a tihanyi bencés apátságot mutatja be.

SZOMBAT

6.03 / Petőfi rádió
A szeretet közösségei
Albert Schweitzer szellemében Óbudán. Beszélgetés a Viadana kamarazenekar tagjaival (27')

9.05 / Bartók rádió
Társalgó irodalomról, művészetekről
1956 emléke (55')

12.05 / Duna Tv
Isten kezében
A lancianói eucharisztikus csoda (26')

13.20 / PAX
Ébredés, 18. rész (ZMC – 27')

20.00 / PAX
Kicsértél élet. 2. rész: Mi az, hogy „test”, hogyan működik? (53')

21.00 / PAX
Találkozás Roger testvérrel, 1. rész (52')

VASÁRNAP

5.45 / tv2
Reggeli gondolatok (30')

7.15 / Duna Tv
Légy jó mindhalálig
(magyar játékfilm, 1936) (71')

9.05 / Petőfi rádió
„Mennyből az angyal...”
Versek és dalok „56-ról” (45')

10.50 / mtv
Evangélikus ifjúsági műsor (10')

12.05 / Duna Tv
Élő egyház (30')

16.05 / mtv
Exhumált versek
Az 1956-os forradalom költőményeiből (40')

17.00 / Bartók rádió
Perényi Miklós gondolkázik (60')

21.00 / PAX
Találkozás Roger testvérrel, 2. rész (49')

Evangelikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evélet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztők:** Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (marian.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (haf@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 213 Ft, fél évre 426 Ft, egy évre 852 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölneni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a meg-előző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evélet@lutheran.hu címre várjuk.